

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΧΡΟΝΙΑ ΙΗ' (ΕΞΑΜΗΝΟ Β')

Σάββατο Ἀθήνα, 31 Ἰουλίου 1921

ΑΡΙΘ. 742 (ΦΥΛ. 3)

ΑΠΟ ΤΗ ΣΥΛΛΟΓΗ «ΚΑΡΔΙΑΣ ΞΑΝΘΙΣΜΑ»

ΤΑ ΠΙΟ ΓΛΥΚΑ ΦΙΛΙΑ

Τὰ πιὸ γλυκὰ φιλιά,
Τὰ πιὸ γλυκὰ λογάρια,
Δὲν πῆρες στὰ μαλλιά,
Δὲ σ' ἔπα μὲς σταυτάκια.

Τὰ πιὸ γλυκὰ φιλιά
Σοῦ τῶσε ἡ ματιά μου,
Ὅταν χωρὶς μιλιὰ
Σ' ἔχαν' ἀπὸ κοντά μου.

Κ' ἡ δόλια μου ἡ καρδιά
Τὰ πιὸ γλυκὰ λογάρια,
Σ' τὰ λέει κάθε βραδιά
Κι ἀκοῦνε τῆς στεριάς.

ΖΕΦΥΡΟΣ ΒΡΑΔΥΝΟΣ

ΕΝΑ ΠΙΑΝΟ

Νύχτα. Μόνο ἓνα πιάνο
Θλιβερὰ τραγουδεῖ:
«Ἄχ! γιὰ σὲ θὰ πεθάνω,
Λυπημένο παιδί».

Τοῦ κλημὸ πῶς ταραῖζει
Ὁ λυγμὸς τοῦς ἀχούς:
«Ἡ καρδιά μου σπαραῖζει
Κ' ἐσὺ πὰ δὲ μ' ἀκοῦς».

Τρόμος χάου κλανιέται,
Στῆς νυχτὸς τὴν ἐρημίαν:
«Φεύγει ἡ σκέψη μου, σιέεται
Σὰ φτωχὴ καλαμιά».

Ω. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ο ΚΡΥΦΙΟΣ ΠΟΝΟΣ

Χαριζόμενο στὴς ζωῆς μου τὸ σύντροφο

Ὁ πόνος τότε λέγεται, σὰν εἶναι κρύφιος πόνος,
ποῦ ὁ κάθε ἀνθρώπος περνᾷ στὴς νιότης του τὴ λείρα
σὰν εἶναι διαβατάριος, συνηθισμένος πόνος,
κ' εἶναι γιὰ μάτια γαλανὰ, κ' εἶναι γιὰ μάτια μαῦρα.

Μονάχα τότε λέγεται, σὰν εἶναι γιὰ χειλάνια,
ποῦ σφαλίστὰ κι ἀδιάφορα γροικοῦν τὸν ἔρωτά μας,
γιὰ μιὰ καρδιά σκληρὴ καρδιά, ποῦ τὰ γλυκὰ λογάρια
δὲν τὴ μεθοῦν, ποῦ ἀδιάκοπα τῆς τραγουδᾷ ἡ καρδιά
(μας).

Ὁ πόνος τότε λέγεται καὶ συντροφιὰ γυρεῖται
δμως, σὰν εἶναι γιὰ καρδιά νεοαπογεννημένη,
ποῦ ἀφοῦ τρελά σ' ἀγάπαγεν, ἄλλη καρδιά πλανεῖται,
τότε κρυφὸς ὁ πόνος σου, βαθὺς, βαθὺς ὡς μένει!..

ΣΟΦΙΑ ΛΑΖΟΠ. ΜΩΡΕΣ

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΑ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

Η ΒΡΟΧΕΡΗ ΗΜΕΡΑ

Henry Wadsworth Longfellow

Μονότονη καὶ σκοτεινὴ καὶ κρύα εἶν' ἡ μέρα,
Πέφτει βροχὴ κι ἀκούραστη εἶν' ἡ πνοὴ τ' ἀγέρα,
Τὸ κλημ' ἀκόμα σέρνεται σ' ἐρείπια μονηλιασμένα,
Μὰ κάθε φύσημα σκορπᾷ καὶ φύλλα μαρομένα,
Καὶ κρύα καὶ μονότονη καὶ σκοῦρα εἶν' ἡ μέρα...

Μονότονη καὶ σκοτεινὴ καὶ κρύα ἡ ζωὴ μου,
Πέφτει βροχὴ κι ὁ ἄνεμος ταραῖζει τὴν ψυχὴ μου,
Οἱ λογισμοὶ μου σέρνονται σὲ χρόνια περασμένα,
Ἄλλὰ τὰ ὄνειρα σκορποῦν τῆς νιότης πεθαμένα.
Κ' οἱ μέρες μου μονότονες φεύγουν κι αὐτὲς μαζί μου.

Γιὰ λίγο πάψε νὰ βογγᾷς, καρδιά μου πονεμένη,
Καὶ πρὸς ἀπὸ τὰ σύννεφα τὸ φῶς τοῦ ἡλίου βγαίνει.
Τὴ μοῖρα σου ἀλάκρη τοῦ κόσμου ἡ μοῖρα μοιάζει,
Σὲ κάθε ἀνθρώπου τὴ ζωὴ λίγη βροχὴ σταλάζει
Καὶ κάνει: τὴν μονότονη, κρύα, σκοτεινιασμένη.

ΣΤΑΘΗΣ ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ

ΧΑΜΕΝΗ ΕΛΠΙΔΑ

Ἔφυγ' ἡ μέρα, πάει νὰ γείρει,
Κ' ἐγὼ προσμένο, ἀκόμα, ἀκόμα...
Ἄλλες γυροτὴ στοὺς παραθύροι,
Σὲ περιμένο ἀπὸ τὸ γιόμα...

Στὰ μάτια μου ἡ ψυχὴ μαζεύτη,
Τὸ σταυροδρόμι ὄλο κοιτάζω,
Καὶ τὸ κεφάλι σὰν τὸν κλέφτη
Ἀπὸ τὸ τζάμι κάρου βγάζω...

Μὰ οὐ δὲ φαίνεσαι, κ' ἡ νύχτα
Φτάνει ἀπὸ πέρα, φοροτομένη
Βαριά μιὰ θλίψη, καρδιοτινίχτρα,
Γιὰ τὴν ψυχὴ ποῦ σὲ προσμένει.

Σκοτάδ' ἡ νύχτα τυλιγμένη,
Κ' ἓνα μου δάκρυ κρύβει μαῦρο
Ποῦ μιὰν ἐλπίδα κλαίει χαμένη.
Καὶ, πὲς μου: Ποῦ θὰ τὴν ξαναῶρω;

Γιάννης, 27.2.21

ΑΓΓΕΛΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΕΜΟΣ

ΔΗΜ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΔΕΥΤΕΡΗ ΑΝΟΙΞΗ

(5)

Είτανε κοντά μεσημέρι σάν έφυγε ο Σουφρής. Ο Βαρνάς, με το κεφάλι άκκουμπισμένο στο ζερβί του το χέρι, ξακολουθούσε να συλλογίζεται το θέμα που άγγιξε ο Σουφρής, και να συνεχίζει πάνω σ' αυτό τις σκέψεις του. Στή σειρά της σκέψης του ήθελε κ' η Ξανθίππη, ήθελε κ' η Στέλλα, ή κόρη του. Βέβαια, αυτές, μάννα και κόρη, είτανε από άλλη πάστα πλασμένες. Γυναίκες πλασμένες για σπίτι, για νοικοκυριό. Δέν τους κίραζε καμιά άνησυχία την ψυχή, κανένα όνειρο άπιστο δέν τους θάραινε την καρδιά τους. "Ό,τι τους πρόσφερε η ζωή, το δεχόντανε εύγνώμονα, κι ούτε το φανταζόντανε πως ύπάρχει και τίποτα πιο πέρα από κείνο που τα κοντόθυρα μάτια τους αντίκριζαν. Τόνειρο της Ξανθίππης, σάν είτανε κόρη, περιοριζότανε σ' ένα γάμο, ταιριαστό, μ' ένα νέο που να την αγαπάει, που να έχει τον τρόπο του, που να της δώσει μια θέση καλή στην κοινωνία, και τώρα που με τον καιρό βγήκε μισογελασμένη σ' όνειρό της, άρχινισε να πλάθει άλλο, καινούργιο όνειρο, για την κόρη της αυτό, ένα όνειρο θολό, άσηματίστο, άμορφο, που τότε της παρουσίαζε τη Στέλλα παντρεμένη μ' ένα νέο όμορφο, παρλή, πραχτικό, που να μη μοιάζει — για τόνομα του Θεού! — με τον άχαίρευτο πατέρα της, και τότε της την παρουσίαζε άνόπαντρη, λεύτερη, γεροντοκόρη, να ναι ραμένη γερά στο φουστάνι της και να σιγοροδέει κοντά της.

— Κρίμα... Κρίμα!... μουρμούριζε ο Βαρνάς άπειτασιμένα, κι άνακουφιζότανε μόνο σά συλλογίζότανε πως η Στέλλα γλυκοβλέπει το Θύμιο, πως κανένα ασσηματάκι ίσως να κρυφογεννιέται μέσα της, και πως μια μέρα, δέ γίνεται, θα χτυπήσει πόδι, θάπαιτήσει κι αυτή, σά ζωντανό πρῶμα, τα δικαιώματα της ζωής, θα πάρει κείνονε που θέλει, κ' έτσι θα πείσει και τη μάννα της πως δέν έχει κανείς το δικαίωμα να κανονίζει τη ζωή του άλλου, σύμφωνα με τα γούστα του, με τις ζευσεκιές του, όσο κι αν είναι αυτός ο άλλος παιδί του κι όσο κι αν αιστάνεται για αυτόνε στοργή άπεριόριστη.

Ο Θύμιος σέ λίγο του θυμίσε πως είναι μεσημέρι, μα αυτός, είχε τόσο συνεπαρθεί από τις σκέψεις του αυτές, που τον παρακάλεσε να κλειδώσει απόξω την πόρτα και να τον άψει λίγο, γιατί έχει κάποιο διαστικό γράμμα να τελιώσει.

— Έχω το κλειδί μου έγω κι άνοιγω σάν είναι να φύγω! του είπε.

Ο Θύμιος έφυγε, κι ο Βαρνάς έμεινε για κάμποσο στην ίδια στάση, με το κεφάλι άκκουμπισμένο στο ζερβί του το χέρι, και ύστερα, σάν άσύνειδα, πήρε την πέννα στο δεξί του το χέρι κι άρχινισε να ρήχει πάνω σέ κομμάτια χαρτί, όποια τύχαινε, που θριπιδόντανε διόρθια πάνω στο τραπέζι του, λέξες, λέξες, που τούδρχόντανε στη μύτη της πέννας, χωρίς ναν τις ζητήσει, γλήγορα, αυτόματα; άταχτα, όσο

γλήγορα, όσο άταχτα, όσο άχαλίνωτα τρέχει η σκέψη.

Έγραφε, έγραφε, τότε σέ ξώφυλλα από βιβλία, τότε στην πίσω μεριά, την άγραφη, κανενός ξωφλημένου λογαριασμού, τότε σέ άδειανά πακέτα από τσιγάρα, σ' ό,τι χαρτάκι εύρισκε πάνω στο τραπέζι, σ' ό,τι κουρελλόχαρτο.

Άφοϋ έγραψε κάμποσην ώρα, μάζεψε όλα τα χαρτάκια, τα ταχτοποίησε, τους έβαλε αριθμούς άπάνω άπάνω, για να ξαίρει τη σειρά, κ' ύστερα πήρε τον πλίκιο στα χέρια του, ξαπλώθηκε άναπαυτικά στην καρέκλα του κι άρχινισε ναν τα διαβάξει. Το διάβασμα φαίνεται τον εύχαρίστησε, τον ίκανοποίησε, γιατί άπιθώνοντας τα χαρτιά πάνω στο τραπέζι, κώταξε το Μονῶτή του, πούχε σαμμένο το κεφάλι του, και τούπε, φέροντάς του το χαίτινο κεφάλι σέ στάση ίκανοποίησης, ξανασασμού :

— Φαίνεται, φωχέ μου, πως χωρίς ναν το θέλουμε, συντάξαμε τη διαθήκη μας, τον άπαράιτητο Δεκάλογο που θάφισουμε στη Στέλλα σά θα τραθήξουμε για το μακρινό, το άγύριστο ταξίδι. Τότε τα λόγια μας θάν τακούσει γιατί θάμαστε, φιλε μου, πεθαμένοι, κ' οι πεθαμένοι πάντα έχουνε δικιο, πάντα μιλούνε δίκαια και σοφά!...

11

Την άλλη μέρα, την ίδια ώρα πάλι, το μεσημέρι, έδιωξε το Θύμιο, και μοναχός του μέσα στο κάμπριό του, πήρε κόλλες μεγάλες άσπρο χαρτί και αντίγραψε καθαρά και σιγά σιγά, όσα έγραψε διαστικά και πρόχειρα χτές, σθήνοντας καμιά λέξη που δέν του έρχότανε καλά, και θάζοντας άλλη, πιο κατάλληλη, κι άφαιρώντας ό,τι έβρισκε περιττό. Τίτλο από πάνω έβαλε : «Ο Δεκάλογος» και ύπότιτλο, με μικρά γράμματα : «Κομμάτι από τη Διαθήκη μου, που ναν τ'όχει, για όδη γδ στή ζωή της, ή λατρεμένη μου κόρη, ή Στέλλα μου».

Ο «Δεκάλογος» άρχινούσε μ' έναν προλογάκι, έτσι :

«Παιδί μου, θα φύγω σήμερ' αύριο, το νιάδω, θα φύγω από τη ζωή, ξαφνικά κι άναπάντεχα, ή ύστερ' από μακρινή άρρώστεια, — ποιός ξαίρει! Θα φύγει το κορμί μου, μα ή ψυχή μου, ή σκέψη μου δέ θέλω να φύγει από σμά σου, δέ θέλω να σάφήσω όρφανή. Θέλω, το λαχταρώ, να βρισκεται ο πατέρας σου πάντα πλάι σου, να σε διαφεντεύει, να σ' όδηγεί, να σου δείχνει πάντα το ίσιο και το σωστό.

«Τό ξαίρω πως μ' αγαπάς, μοναχοπαιδί μου, πως με λατρεύεις, όσο μ' αγαπάει κι όσο με λατρεύει ή μητέρα σου. Μήν κοιτάς που μού κκομιλάει κάποτε, που μού κκοφερνεται που και που. Δέ μού κκομιλάει και δέ μού κκοφερνεται αυτή ή ίδια. Μού κκομιλάνε και μού κκοφερνουνται τα νεύρα της. Η ψυχή της είναι γεμάτη άγάπη για μένα, όπως είναι

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

ΙΔΙΟΧΤΗΤΗΣ & ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ : Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

ΤΑΚΤΙΚΟΙ ΣΥΝΤΑΚΤΕΣ : ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, Γ. ΦΤΕΡΗΣ,
ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ.

ΕΚΔΟΣΗ ΑΘΗΝΑΪΚΟΥ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟΥ Χ. ΓΑΝΙΑΡΗΣ ΣΙΑ
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3.

ΧΡΟΝΙΑ ΙΗ' (ΕΞΑΜΗΝΟ Β')

ΑΡΙΘ. 742 (ΦΥΛ. 3)

Σάββατο, 31 'Ιουλίου 1921

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ :

ΖΕΦΥΡΟΣ ΒΡΑΔΙΝΟΣ : Τὰ πιὸ γλυκὰ φιλιά.
 Ι. Μ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Ἕνα πιάνο.
 ΣΟΦΙΑ ΛΑΖΟΠ. ΜΩΡΕΣ : Ὁ κρύφιος πόνος.
 ΣΤΑΘΗΣ ΣΠΗΛΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ : Ἡ βροχερὴ ἡμέρα.
 ΑΓΓΕΛΟΣ ΧΡΥΣΑΝΘΕΜΟΣ : Χαμένη ἐλπίδα.
 Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ : Ἡ δευτέρη ἀνοιξή (συνέχεια)
 ΑΔΕΣ. ΠΑΛΛΗΣ : Μπρουσός (Συνέχεια).
 Ο ΝΟΥΜΑΣ : Φαινόμενα καὶ Πράγματα.
 ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΙΝΗΣ : Στίχοι.
 ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ : Ψυχάρης : Τὰ δυὸ τριαντάφυλλα τοῦ
 γάρου. (Τέλος).
 Κ. ΤΡΙΚΟΓΙΑΝΗΣ : Οἱ μῦθοι τοῦ Τριλόουσα.
 Α. ΡΟΔΟΦΕΓΓΗΣ : Νοσταλγία.
 ΑΠΟ ΒΑΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΑΟΜΑΔΑ : Νεοελληνικὴ φιλολογία.—Ξένα
 φιλολογία.—Νέα βιβλία.—Ξένα περιοδικά.—Χωρὶς γραπ-
 ματόσημο.

ΥΣΤΕΡ' ΑΠΟ ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΜΑΣ μετὰ τὸ «Ἀθηναϊκὸ Βιβλιοπωλεῖο», ἀποφα-
 σίστηκε ὁ «Νουμάς» νὰ βγαίνει, ἀπὸ τὴν 1η τοῦ ἐρχόμενου Ὀκτώβριου, ἀπὸ
 τοὺς ταχτικοὺς συντάκτες του καὶ ἀπὸ ἄλλους λογοτέχνες ποὺ θὰ συνεργαστοῦνε
 γιὰ νὰν τοῦ δώσουνε μορφὴ καθαρῶς λογοτεχνικὴ, ἀποκλείοντας τὴν πολιτικὴ
 δόλοτελα ἀπὸ τίς στήλες του.

Ὁ «ΝΟΥΜΑΣ» θὰ βγαίνει ταχτικὰ στὴν 1 καὶ στὶς 15 κάθε μῆνα, σὲ
 χαρτὶ καλὸ, μετὰ 16 δίσητες πυκνοτυπωμένες σελίδες καὶ μετὰ τετρασέλιδο χρωμα-
 τιστὸ ἐξώφυλλο.

Ὁ «ΝΟΥΜΑΣ» δὲ θὰ πουλιέται πιά φύλλο φύλλο μὰ θὰ στέλνεται μο-
 ναχὰ στὸς συνδρομητὰς του ποὺ θὰναὶ χρονιάτικοι, ἐξάμηνοι καὶ τρίμηνοι.

Οἱ συνδρομὲς θὰναὶ γιὰ τὸ Ἐσωτερικὸ	{ Χρονιάτικες Δραχ. 30 Ἐξάμηνες » 15 Τρίμηνες » 8
Καὶ γιὰ τὸ Ἐξωτερικὸ.....	

Ὁρος ἀπαράβατος ἡ **προπληρωμὴ**. Τὸ φύλλο δὲ θὰ στέλνεται **χάρισμα**
 σὲ κανένα.

Ὅσοι ἔχουνε προπληρώσει τὴ συνδρομὴ τους στὸ «Ἀθηναϊκὸ βιβλιοπω-
 λεῖο» θὰ παίρνουν τὸ φύλλο ὅσο ποὺ νὰ τελιώσει ἡ συνδρομὴ τους. Οἱ καινοσῆ-
 ροι, ποὺ θέλουνε νὰ γραφοῦνε ἀπὸ τὴν 1η τοῦ Ὀκτώβριου, παρακαλοῦμε νὰ
 στείλουν τὴ συνδρομὴ τους μετὰ καθαρογραμμένη τὴ διεύθυνσή τους, στὸν κ. Δ.
 Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟ, Poste Restante, Ἐξωτερικοῦ—Ἀθήνα.

Σὲ κατοπινὸ φύλλο θὰ ὀρίσουμε τίς μεταρρυθμίσεις ποὺ θὰ γίνουνε στὴν
 ἄλλη κτλ. κτλ.

Ὁ ἰδιοκτήτης : Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

★ ΤΙ ΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΑΛΛΟΙ ★

“ΠΙΣΩ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΓΚΕΛΑ,,

Τὸ Ἀθηναϊκὸν βιβλιοπωλεῖον Χ. Γανιάρη, ἐκυκλοφόρησε κατ' αἰτῆσιν εἰς μικρὸν κομποτυπωμένον τομίδιον τὰς ὑπὸ τὸν τίτλον «Πίσω ἀπὸ τὰ κάγκελα» ἐντετώσεις ἀπὸ τὴν φυλακῆν, τοῦ γνωστοῦ συγγραφέως κ. Δ. Ταγκοπούλου. Πρόκειται περὶ δευτέρας ἐκδόσεως τοῦ αὐτοῦ βιβλίου, τῆς πρώτης ἐξαντληθείσης ὀλοσερῶς. Τὸ γεγονός τοῦτο διὰ τὴν Ἑλλάδα ἰδιαιτέρως, ὅπου αἱ ἐπανεκδόσεις τῶν ἰδίων βιβλίων ἀποτελοῦν σκανδαλώδεις σπανιότητες, εἶναι ἡ ὡραιότερα φιλολογικῆ κρίσις διὰ τὴν ἀξίαν τοῦ ἔργου. Τὸ «Πίσω ἀπὸ τὰ κάγκελα», αὐτῆ ἡ ὡραία χρυστάλλινη διακριδότης, ὅπου ἡ λεπτὴ παρατήρησις καὶ τὸ εὐπαθὲς αἰσθημα τοῦ Ταγκοπούλου ἄφησε νὰ σταλάξουν εἰ ἐντυπώσεις, δὲν ἐνθυμούμεθα πόσων ἡμερῶν φυλακῆς, ἐπέτυχε κατὰ τὸν πνευματικώτερον τρόπον. Ὅλο τὸ βιβλιαράκι, μολονότι διηρημένον εἰς μικροσκοπικὰ ἀνεξάρτητα κεφάλαια, ἕκαστον τῶν ὁποίων κρατᾷ σὺν ἄρωμα τὴν θλίψιν, τὴν ποίησιν καὶ ψυχὴν μιᾶς ὥρας τῆς φυλακῆς, ἀποτελεῖ ἕνα μακρὸν ποίημα εἰς πᾶσιν, ὅπου ἐναλλάσσονται κατὰ τὸν καλλιτεχνικώτερον τρόπον τὰ χαρακτηριστικώτερα αἰσθηματικά.

Ἐφημ. ΠΑΤΡΙΣ

ΕΙΣΦΟΡΑΙ

Ἀπὸ τοὺς Ἀμερικανικοὺς καὶ ἄλλους ἐράνοους, ὅσοι ἐστάλησαν εἰς τὸν Νεάραχον Κουντουριώτην, ἐπληρώθησαν ἕως σήμερον τὰ ἀκόλουθα ποσά :

- 25000 δραχ. Ὑπὲρ τῆς Σχολῆς τῶν Ἀναπήρων. Ἀθήναι.
- 575 » Ἐἰς μαυροδάφνην ὑπὲρ Νοσοκομείου μετόπισθεν κ. Ἄννας Παπαδοπούλου, φράνας τοῦ στρατιώτη.
- 12600 » Ὑπὲρ Νοσοκομείου Ἁγία Ἐλένη πρὸς συντήρησιν 10 κλινῶν πολεμοπαθῶν ἐπὶ 3 μῆνας. Ἀθήναι.
- 1000 » Ὑπὲρ Ὀρφανοτροφείου Πολέμου. Καλλιθέα.
- 10000 » Ὑπὲρ Ἀσύλου Παιδιοῦ πρὸς ἀποκλειστικὴν περίθαλψιν ἐπιτόμων γυναικῶν τῶν ἐπιστράτων ὡς καὶ τῶν τέκνων τῶν Θεσσαλονίκης.
- 300 » Ὑπὲρ τῆς χήρας καὶ τῶν τέκνων ἀνθυπολοχαγοῦ φονευθέντος. Ἀθήναι.
- 500 » Ὑπὲρ γραίας μάρμις στρατιώτου. Ἀθήναι.
- 750 » Ὑπὲρ μητρὸς λοχαγοῦ φονευθέντος. Ἀθήναι.
- 1000 » Ὑπὲρ ἀνιάτου καὶ ὑπερήλικος πατρὸς καὶ ὑπερήλικος μητρὸς ἀνθυπολοχαγοῦ φονευθέντος. Καρπενήσι.
- 500 » Ὑπὲρ συζύγου καὶ μικρῶν τέκνων στρατιώτου. Χαλκίς.

- 300 » Ὑπὲρ γονέων ἀνθυπολοχαγοῦ φονευθέντος. Πύργος.
- 500 » Ὑπὲρ γονέων δύο υἱῶν φονευθέντων καὶ ἄλλων δύο ὑπηρετούντων. Χανιά.
- 43 » Ὑπὲρ ἀξιοματικῶν ἀρρώστου διὰ ἐφόδια. Ἀθήναι.
- 250 » Ὑπὲρ ἀναπήρου λοχίου μεταβαίνοντος εἰς πατρίδα του. Φιλιάτες.
- 1008 » Ὑπὲρ ἱατροῦ καρδιακοῦ διὰ νοσηλείαν καὶ ταξίδι Κέρκυρα.

54318 δραχμαί.

Πρέπει νὰ σημειωθεῖ ὅτι τὰ βοηθήματα δὲν δίδονται παρὰ ἀποκλειστικῶς εἰς πολεμοπαθεῖς ἀπόρους ἢ σχετικῶς ἀπόρους ἀπέναντι καὶ ἀναλόγως πραγματικῶν ἀναγκῶν.

Κάθε αἰτησις ὑποβάλλεται εἰς λεπτομερῆ ἐξέτασιν.

Ἄλέξ. Πάλλης
Διαχειριστῆς
4, ὁδὸς Ἀπόλλωνος

ΔΗΛΩΣΗ

Κινημένοι ἀπὸ τὴν ἰδέαν, ὅτι τὸ ἔργο τοῦ μεγάλου μας Παλαμᾶ ἀποτελεῖ μιὰ ὁλοσφύλου ξεχωριστὴ λογοτεχνικὴ ἐκδήλωσις σὶν τὸ ποῦν καὶ σὶν τὴν ἐποχὴν μας, ὅτι ὁ Παλαμᾶς εἶναι ἀναμφισβήτητος μιὰ παγκόσμιος κύρους φυσιογνωμία, καὶ ὅτι κατὰ κῆρ, μὰ καὶ ὄχι ἐντελῶς ἀδικιολόγητη, σύμπτωση, δὲν ἔχει ὅστε ὅπως τοῦ ἀξίζει μελετηθεῖ, ἀναλυθεῖ, προσεχθεῖ, μὰ καὶ ὅστε διαδοθεῖ ὅσο πλατιά τοῦ πρέπει, ἀποφασίσαμε νὰ ἰδρῶσιν τὴ συντροφιά «Τῶν Φίλων τοῦ Παλαμᾶ», ποῦ σκοπὸς τῆς ἔχει τὴν κριτικὴν ἐξέτασιν, μελέτη, ἐξονόχησιν, φροντισμένη καὶ φωτισμένη ἀνάλυσιν τοῦ ἔργου αὐτοῦ καὶ τὴν μ' ὀποιοδήποτε τρόπον διάδοσίν του, μακριὰ πάντα ἀπὸ κάθε προπαγανδιστικὴ κατεργαρία καὶ πονηριά, ἀνάξια τῶν ἀνθρώπων, ποῦ σέβονται καὶ ποῦ ἀγαποῦν τὴν Τέχνην.

Τὴν ἰδρυση τῆς Συντροφιάς αὐτῆς ἀπαραίτητη καὶ γιὰ τὸ λόγο, ὅτι ποὺ τῆς μόδας ἔγινε ἀνάμεσα στοὺς νέους λογοτέχνες καὶ λόγιους ἡ ἀρνησις κάθε καλοῦ. Ὅχι! δὲν εἶναι σωστὸ νὰ ἀρνημαστέ τὴν ὀποιοδήποτε—καὶ τόσο σὲ πολλὰ ἐξαιρετικὴ— δουλιὰ, ποῦ ἔγινε πρὶν ἀπὸ μᾶς. Εἶναι μάτσιο καὶ ἄσκοπο νὰ ἀρχίζουμε ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἕνα δρόμο, ποῦ ἄλλοι τὸν περᾶτησαν πρὶν ἀπὸ μᾶς, ἀντὶ, στηριγμένοι σ' αὐτοὺς καὶ ξεκινώντας ἀπὸ τὸ σημεῖο, ποῦ αὐτοὶ σταμάτησαν, νὰ προσπαθήσουμε πῶ μακριὰ καὶ πῶ καλύτερα νὰ πάμε.

Ἀκόμα δὲ βρισκομε περικτὸ νὰ προσθέσομε, πῶς μ' ὄλ' αὐτὰ, δὲ δεινόμαστε μὲ κανένα τρόπον πρὸς τὴν μελλοντικὴν ἐργασία τοῦ Παλαμᾶ, ὅστε προσωπολάτρες ταπεινοὶ γινόμαστε, καὶ ἀκόμα πολὺ περισσότερο, πῶς δὲν ἀρνούμαστε τὴν ἀξίαν τῶσων ἄλλων, μερικῶν ὑπέροχων, ταλέντων μέσα σὶν τὴν Τέχνην μας, μὰ ποῦ δὲν ἔχουν τόση ἀνάγκη, ἀπὸ αὐτῶν τὸν ἴδιον τὸν χαραχτήρα τους καὶ τὴν σύστασίν τους, νὰ ἀναλυθοῦν καὶ νὰ ἐξεταστοῦν, ὅσο ἢ τόσο πολυσύνθετη καὶ σὲ πολλὰ ἀκαθόριστη ἐκδήλωσις τῆς λογοτεχνικῆς φυσιογνωμίας τοῦ Παλαμᾶ.

Ἡ Ἐπιτροπὴ

Γ. Τσουκαλάς, Α. Λράκος, Στ. Στεφάνου

νε κιάς ζιζανέθουν έτσι και τὰ ζῶα τους και τοὺς ἐπιβάτες.

Τὸ κατὸ τῶν μουλαριῶν εἶναι πού δὲν ἀκοῦν, ὅπως τὰ ἄλλα, τὸ γέμι, παρὰ ἔχουνε δική τους γνώμη. Μιά φορά στὴν κορφή τοῦ Τελέθριου — δὲ θυμῶμαι ἀπὸ τὴ στιγμή τὸ καθαρὸ του τὸ ὄνομα — τῆς Ἑβόιας, θουνοῦ πυκνότερου ἀπὸ βελανιδιές, ἔνα μουλάρι παρὰ τρίχα νὰ μὲ ἀποκεφαλῶσι. Γιατὶ σκιαγμένο ἀπὸ κάτι τσοπανόσκυλα, πῆρε δρόμο πρὸς μιὰ βελανιδιά πὸ ἴσα ἴσα ἔνας τῆς κλάδος ἀντίκριξε τὸ λαϊμό μου. προσπάθησα νὰν τὸ στρίψω, μὰ τοῦ κάκου. Πῆδησα τότες χάμου, ἔτσι μόλις. Ἐνα δεφτερόλεπτο ἀκόμα και θὰν τὴν πᾶθαινα χειρότερη ἀπὸ τὸν Ἄβεσάλωμ. Μιά ἄλλη φορά στὴ Ρόδο, πὸν καθλίεβα μιὰ ὠραία ἀψηλόκορη φοραδήσα μούλα, μοῦ ἔτυχε ἀπὸ. Εἶταν ἀνοιξη, και τὸ γασίδι ζερβόδεξά μας τρουφερότατο και ὀρεχικότατο. Ἐγὼ, ἂν και ἀδιόκοπα βλαστημοῦσα τὴ μούλα μὲ τοῦ Παλαμᾶ τὸ

μούλα πεισματάρη στείρα,

εἶχα τὴν πιὸ μεγάλη δυσκολία μὲ σφιχτοτέντωτο τὸ γέμι νὰν τὴν περιορίζω ἐντὸς τοῦ δρόμου. Ὅλη τὴν ὥρα πολέμαε νὰ μπεῖ μέσα στὰ σπαρτά σὰν τὸ Λεβίδι Φτιάνοντας σὲ ἕνα νερό, σταμάτησε νὰ πιεῖ τῆς χαλίρωσα λοιπὸν τὸ γέμι, ὅταν νά! ἡ καλή σου, ἀντίς νὰ πιεῖ, τῶσκασε ἴσα πρὸς τὰ σπαρτά, ὅπου ἀμέσως ἄρχισε βιαστικά νὰ καταβροχθίζει. Τέτια στρατηγική δύσκολα ἀπαντᾷ και σὲ ἄνθρωπο, και μὲ κάθε σου δίκιο, ὃ κασιδόπληχτε Λεβίδα, σεμνύνεσαι μὲ τὴν παρὰβολή σου πρὸς τέτια πλάσματα, μάλιστα ὅταν παρὰλληλίζεσαι μὲ γασθοῦρι, γιατί ἀπὸ τὰ τρία ἀπὸ τὰ ζωολογικά εἶδη — μουλάρι, ἄλλογο, γασθοῦρι — τὸ γασθοῦρι εἶναι τὸ πιὸ βανυσιόχαστο και ὀρητοκό. Ἐπειτα ἔχετε και τὴν ἀμοιβαία τιμὴ στενῆς γραμμᾶς τῆς συγγένειας, γιατί Λεβίδαρος κατὰ τὸ γασθοῦρι.

Ὁ φυσιοδίφης Θωμᾶς Belt, μεγάλος ταξιδιώτης μὲ μουλάρια, τὰ περιγράφει μὲ τέτια λόγια (The Naturalist in Nicaragua, κεφ. 10): «Καθλίεβα ἕνα μουλάρι μὲ ἀπαλά πόδια, ἐπειδὴς ὅτι εἶχε ἀναλάβει ἀπὸ δάγκωμα ἀράχνης, πὸν τοῦ εἶχε ἀφανισμένη τὴ μιὰ του ὀπλή, και ἄμα ἔφτανε σὲ μέρος ὅπου διαβάνοντες ἀπὸ πέτρες μποροῦσε νὰ ἀποφύγει βιθιά λάσπη, γαλάρωνε τὸ θῆμα και κοίταζε πρῶτα πρὸς τὴ λάσπη, ἔπειτα πρὸς τὴ πέτρα, ἔξαστερα ζιζίζοντας μὲ τὸ νοῦ του πὸν τὸ μικρότερο κακὸ. Κάποτες πάλι, ὅταν φτάναμε σὲ πολὺ ἄσκημο πέρασμα μὲ καλύτερα τὰ πλάγια, τὸ προαιτούσα στὴν κοίση του, και τότες ἔστειλε ἀναπαράσιστο ὡς πρὸς τὴν προτιμότερη μεριά, τόσο ὥστε παίρνοντας τὴ μιὰ κοίταζε και πρὸς τὴν ἄλλη, και ἔτσι τέλιωνε μὲ τὸ νὰ χώνεται στὴν πιὸ χειρότερη λασπουριά. Ἀπαράλλαχτι σὰν πολλοὺς ἄνθρώπους, πὸν διαστᾶζουν πιά πορεία νὰ ἀκολουθήσουν, και τέλος ἀκολουθοῦν τὴ μεσιανή, τὴ χειρότερη ἀπὸ τὴς ἄλλες και τὴς διό(1). Ὅπως μὲ τοὺς ἄνθρώπους, ἔτσι και μὲ τὰ μουλάρια, βρίζεις λογῆς λογῆς δεξιούνη και ψυχόγνωμο. Μερικὲς πειθάνια, ἄλλα τρισεπίονα και κικονέφαλα: μερικά ἔξιπνα και συνετά, ἄλλα μπούφα και παρὰτολμα. Τὸ τοπογραφικὸ μνημονικὸ ζωρότερο τῶν ἄλλων και μουλαριῶν, παρὰ τῶν ἀνθρώπων. Ἄν ταξιδέθουν ἀπὸ ὅπου πέρασαν ἄλλοτες και μιὰ φορά μονάχα, ὡς

εἶναι και χρόνια πρὶν, ὡς πολυκλαδίζετα και ὁ δρόμος, λάθος δὲν κάνουνε, μήτε κἄνε στὸ σκοτάδι. Συχνὰ τὴ νύχτα, μὴ μπορώντας ὁ ἴδιος νὰ διακρίνω τὸ σπαρτί, ἄφωνα τὸ μουλάρι ὀδηγὸ, και μὲ πῆγαινε ἄσφαλα ὡς στὸ τέμα μου. Μιά μόνη φορά τὴν ἔπαθα, και τοῦτο ἀπὸ τὸ καλὸ του μνημονικὸ. γιατί χρόνια πρὶν τὸν εἶχαν πάει σὲ μιὰ καλογρασίδη βοσκιά, και ἄφρὸ δὲν τὴν ἔξηχσε, ἔτσι μὲ ἔβγαλε ἀρεκτὰ μίλιτ ὄξω ἀπὸ τὸ δρόμο μου πρὸς τὴν παλιὰ του ταγῆρ.

Ἡ περιγραφή τοῦ Belt λοιπὸν δεβαιώνει ἀρεκτὰ τὴν ἰδέα μου ὅπου διαφωνοῦν τὸ Belt ἐννοεῖται πρῶπει νὰ πιστέψετε, γιατί ἡ δική μου πείρα μτροστα στὴ δική του εἶναι μὴδὲν τίποτα.

Ἐἴπα πρὶν μὲ τί τρόπο στα κοροφούνια τῆς Ἑβόιας κιντύνεμα σοβαρὸ δυστύχημα. Εἶναι ἀξιοπαιρητο πόσο συχνὰ ὁ ἄνθρωπος βλέπει κατὰματα τὸ θάνατο, ὅμως σώζεται. Ὅταν εἶμωνα στὴν Ἰνγκή κατὰ τὰ 1890, ἐπισκέφτηκα τὴν Οὐδηπούρη, τὴν πολιτεία μὲ ἱστορία και τοπογραφία τίς πιὸ ρομαντικές πὸν διέβασα ἢ εἶδα στὴ ζωὴ μου. Ἐκεῖ ἔπαρχε χαρόδρα ὅπου χύνεται ἕνα ρέμα, και μὲ ἕνα βασταγερὸ τοῖχο — ἀλλὰ ὄχι και πολὺ πλατὺ στὴν κορφή — τὴν ἔχουνε μεταβάλει σὲ λίμνη. Ὅταν ἀνεβαίνει τὸ νερό, ποτίζει τὸν τοῖχο ὑπερβαίνοντας τον, και ἔτσι ἡ ἀπανωσιά του εἶναι μουσλοσκέπαστη και γλιστερή. Περπατώντας ἐγὼ ἀπὸ τὸν τὸν τοῖχο γὰ νὰ διαβῶ πρὸς τὴν ἀντικρινὴ ὄχτη, γλιστέησα και ἔπεσα, τὰ πόδια μου ἐφτυχῶς πρὸς τὴ λίμνη μὰ κατῶθωσα νὰ βασταχῶ και σηκώθηκα. Ἄν εἶχα πέσει λίγο σιμότερα πρὸς τὴ λίμνη, θὰ βουτούσα μέσα, και τὸ πιὸ πιθανὸ εἶναι πὸς θὰ μὲ σπάραιζν οἱ κροκόδειλοι πὸν μέσα στα νερά της ζοῦν ἕνα πλῆθος.

Στὴν ἰδια Οὐδηπούρη και σὲ ἴδιο ταξίδι ἔτυχε κίτι πὸν τόσο ἀλλόκοτο σὲ λίγους δόθηκε νὰ θυρησινε. Κατοκοῦσα ἀπανάλωφα στὸ κρατικὸ παντοχεῖο ὄχι μακριὰ ἀπὸ τὸ τεῖχος τῆς πολιτείας. Τὸ ἀρῶν, ἀπὸ ἔφρασα, ἄκουσα χλαλοῖ κατὰ τὸ τεῖχος και κατέβηκα νὰ μάθω τὴν ἀφορμή. Ἐκεῖ, κοντὰ στὴν πύλη, σὲ ἕνα φρονίκα εἶταν ἀλυσοδεμένος ἀπὸ τὸ πόδι ἔλέφας, πὸν ἀπὸ τὸ τεῖχος ἀπάνω οἱ μάγκες τὸν ἐρῶθιζαν μὲ ἀλαλαγμούς, μερικοὺς τους μάλιστα παρὰτολμοι και κάτου μὲ μακρόσκελες μπαμποῦζες. Καθὼς ὁ ἔλέφας σκυλιασμένος ὀμοῦσε ὀμπρὸς πίσω τὰ τρία τέσσερα θῆματα πὸν μποροῦσε νὰ κἀνει, ἄξαφνα κραάκ! σπάει ἡ ἀλυσίδα. Ἐγὼ ἐννοεῖται και ὄλοι οἱ ἄλλοι ἔπουν φῶνε: φύγει. Κατὸ καλὴ τύχη ὁ ἔλέφας, λοιπὸν νὰ τρέξει ἀρστερὰ πρὸς τὴν πύλη, ὅπου θᾶκανε θρήνος πατώντας, μαστίζοντας μὲ τὴν προδοσίδα, και μπιγώντας μὲ τὰ χαβλόδοντα, ἔκανε δεξιά πρὸς τὸ λόγγο, ἀπὸ ψυχόρητο συμπερζίνο. Ὅχι ὅμως ὀλότελα και χωρὶς δυσάρεστα, γιατί στὸ δρόμο του μιὰ γοιὰ και ἕνα

(1) Ἄφρὸ μπορεῖς νὰν τὸ κεις και περὶ τὰ γλωσσικά. Μερικοὺς σὸν καμαρώνουν πὸς δὲν πᾶνε στα ἄκρα — ὄχι, κίριε, σὰν τὸν Ψυχάρη ἢ τὸν Παλαμᾶ ὡς ποῦμα — παρὰ ἀκολουθοῦν τὸ φρόνιμο τὸ μεσιανὸ τὸ δρόμο. ὅπως τόχα ἢ σοφὴ γκαμήλα, πὸν δὲν ἤπειλε μήτε τὸν ἀνήφορο μήτε τὸν κατήφορο παρὰ ἴσα. Ἄφρὸι κερδίζουν τὸ νὰ χώνονται ὡς τὸ λαϊμὸ στὴ λασπουριά μέσα σὰν τὸ μουλάρι. Γιατὶ ἡ ἀλήθεια εἶναι ἄερο κατᾶερο: μεσιανὸ εἶναι ἡ ὑποκρισία και ἡ δελία. Παράδειγμα. Ποιητὰδες εἶναι ἄερο μὰ ἀληθινὸ ποιητὰς εἶναι μεσιανὸ μὰ τῆς φαντασίας, πλάσμα τρέμον.

διό χωριανούς που απάντησε τους πάτησε πεισματωμένα και τους ξεζούληξε τη ζωή.

Άλλο παράδειγμα. Στη Βομπάη μια σκοτεινή βραδιά κατέβαινα με μόνιμπο έναν κατήφορο άρκετά κατηφορικό. Το άλογο εκεί πήρε δρόμο και δεν μπορούσε να κρατηθεί, όσο κι αν τραβούσε πίσω ο άμαξάς τα γέμια. Στο τέρμα κάθεται με τον κατήφορο ήταν άλλος δρόμος με χαμηλό τοίχο περιβολιού στην αντικυρή μας πλευρά του, όπου κινυνέβαμε να καθοδοσκιωτούμε καταπρόσωπα. Εκεί κατώρθωσε ο άμαξάς να στρίψει το άλογο δεξιά εντός του δρόμου, αλλά καθώς παρατέντωσε το δεξί γέμι, έσπασε, και έτσατο το άλογο, ακουώντας το άριστερό, τεντωμένο και εκείνο, γύρισε βίαια προς τα άριστερά. Με το γύρο τσούγκρισε το άμαξί με τον τοίχο και κοματιάστηκε — άλογο, άμαξάς και εγώ — θρονήκαμε από την άλλη μεριά του τοίχου εντός του περιβολιού, όπου το άλογο δεν έπαθε τίποτα, ο άμαξάς και εγώ πληγωθήκαμε, μα τίποτα πολύ σοβαρό. Άκούοντας την ταραχή έτρεξαν οι άνθρωποι από το γειτονικό σπίτι με φανάρια, και τότε παρατηρήσαμε πως είχαμε άραξει κοντά σε ένα πλατύστομο πηγάδι με στόμα πιο σά στέρνας παρά πηγαδιού. Ένα μέτρο έλειπε για να βουτήξουμε σύψυχοι μέσα εκεί, όπου παλέθοντας να γλυτώσουμε ο ένας προς βάρος του άλλου, θα είχαμε πνιγεί και οι τρείς !

Τώρα ως δηγητώ και τοίτο, που κι από έτυχε στη Βομπάη. Μια νύχτα μπήκα μέσα στο λουτρώνα, φωτισμένο με ένα άμυδρο λυχνάρι, και εκεί στην άκρη ενός σκαμνιού, όπου πήγαινα να καθίσω, παρατήρησα, διάγωνα άπιδωμένο, ένα κομμάτι σκοινί, με τις δύο του άκρες ξεπολυμένες ζερβόδεξα προς τα κάτω. Καθώς άπλωσα το χέρι να παραμερίσω το σκοινί, μου φάνηκε σά να σαλέθει. Βγήκα λοιπόν και φώναξα τον υπερέτη να φέρει ένα φανάρι, και οι δύο μας όπλισμένοι με ραβδιά ξαναμπήκαμε να ξετάσουμε. Το σκοινί τώρα έλειπε από το σκαμνί, και ψάχνοντας προσεχτικά βρήκαμε το φίδι συλαζεμένο κάτω από ένα έπιπλο,, όπου το ξεμπερδεύσαμε. Το πρωί έστειλα το ψοφίμι στο γιατρό μου που και γνώριζε από φίδια, και κατά τη διάγνωση του το δικό μου ήταν ότι λέγεται ταπητόφιδο, ένα από τα πιο θανατηφόρα είδη του κόσμου. Έδώ το χάρο και έμένα μάς χώρισε και σά μια πιθανή, όχι περισσότερο.

Ύστερα από άφτα τα άνατριχιστικά επεισόδια ως τελιώσω με ένα ζωηρό, όπως γίνεται στους τσίρκους. Σε ένα μπαμπακοχώρι της Ίνδικης κατοικούσε ένας Χιότης φίλος μου, όχι πολύ παλιός, και εκεί φιλοξενούσε ένα γνώριμό του Ίταλό. Το επεισόδιο θα σάς το δηγητώ όπως το άκουσα από τον Ίταλό, που σιν Ίταλός μπορεί ίσως να τον ποίκιλε με τη φαντασία. Μια νύχτα όταν άποσύρθηκε ο φίλος μου στον κοιτώνα του, προχώρησε προς μια καρέκλα όπου συνήθιζε να κάθεται και να γδύνεται, και άξαφνα πήδηξε από κει μια κόβρα, το ξακουσμένο φαρμακερό φίδι της Ίνδικης. Ο φίλος μου τάχασε, και από την παραζάλη του δε μπορούσε να θυμηθεί αν κάθισε στην καρέκλα ή όχι, και αν άφου κάθισε τον έφαγε το φίδι ή όχι. Με τις φωνές του πρόφτασε ο Ίταλός, και ο Χιότης μου τον παρακάλεσε να ξετάσει αν άληθινα τον δάγκασε ή κόβρα. Άφου λοιπόν γύμνωσε το νοτιοδυτικό του μέρος, το έπαθεώρησε ο Ίταλός κι έπειτα του είπε

«Άχ ναί, καημένο μου Άμπρουζή, σε δάγκασε, διακρίνω καλά και την τρίπα που σούκανε».

Μετά το επεισόδιο του μουλαριού άποφάσισε ο Κώστας να κουβάλλει τη βαλίτσα μου στο χέρι όλο το δρόμο ως στο τέλος. Αν και πολύ άλαφριά, εγώ τον παρακίνησα να την ξαναδέσει στο σαμάλι, γιατί σ' άφτα τα κακόποια, όπου κάθε τόσα δήματα περπατάς άνοσέρροπα (άπαράλλαχτα όπως ο Λεβίδης), άνίσως και με λίγο μοναχά βάρος προσθερύνεις το ξνα σου πλευρό, προσθέτεις δυσανάλογα πολύ στον κόπο σου. Μα δεν τον έπεισα. Τη βαλίτσα καταδικασε ως της άναποδιάς ήθικό άφτουργό, και δεν έννοούσε να την άφρει από κοντά του πιά. Έτσι καθάλα εγώ, εκείνος με τη βαλίτσα στο χέρι και οδηγώντας το μουλάρι, γαληνεμένο τώρα και προσεχτικό, ξεμνήσαμε πάλι, και σε καμιά ώρα, περνώντας το χωριό των Προστοβά, κατεθήκαμε στην κοίτη του Βασιλικού, παραπόταμου του Φίδαρου (άφτη τη φορά πεισματώσα και δεν θάν του πω το κασιδικό του το όνομα), και διασταθρώνοντας τον πήραμε το μονοτάτι της άριστεράς όχτης τον άνηφορο, που από τώρα όλο άνέβαινε ως στα Άραποκέραλα, 1970 μέτρα άψηλά.

Της κοίτης του ποταμού, γνωστής από το όνομα γειτονικού χωριού ως το Στενό της Στραγαλιάς, το θέαμα είναι θελκτικό, θεαματικότερο παρά πολλών σκηνογραφιών που μάς δείχνονται στους κινηματογράφους ως τα εκλεχτότερα κομήματα του φυσικού κόσμου. Τόσο που ξεκαθαλίκαμε λίγη ώρα, ώστε να στέλω και από διάστημα σε διάστημα να χείρουμαι την εικόνα. Το νερό γάρφαρο και κρουσταλλένο κατακαλάει μουρουριστά άπάνω στα άπρογάλαζ λιθάρα, και χοντροί πλατάνοι και θελανιδιές στολίζουν το ρέμα, όπως και ζερβόδεξα τις όχτες, που, καθώς είναι η κοίτη πολύ στενή, θαρρείς σιλίγουνε. Όμως πιο μακρόλογα δε θα σάς ίστορίσω το Στενό, όσο θερμός κι αν είναι ο ένθουσιασμός μου, γιατί, καθώς κάπου θαρρώ πολύ σωστά παρατηρεί ο Ταινε, ματαιοπονείς άμα με λόγια καταπιάνεται να εικονίσεις πιστά ή και προσεγγιστά φυσικές καλλονές. Όποιος τις άγαπάει, ως κοπιώσει να τις δει, είναι ο μόνος άποτελεσματικός τρόπος. Σε πολλά σημερνά βιβλία έννοείται άπαντός διεξοδικές σκηνογραφικές περιγραφές, μα οι άναγνώστες, και αν δεν τή όμολογούνε, όμως δταν τις βλέπουνε, μην άμφιβάλλετε, τραβάνε πάρα κάτω. Άντίθετα, οι άρχαίοι, οδηγημένοι υποθέτω από την έμφυτή τους φιλοκαλία και από άντιπάθεια προς ότι περιττό, δεν πολυσκοτίζονται με τέτιες περιγραφές, πράμα που καθοδήγησε μερικούς κριτικούς να τους συμπεράνουν άδιάφορους. Μα θαρρώ βιάστηκαν οι κριτικοί, γιατί κάποτες οι άρχαίοι την έννοούν την έξοχή, και τότες τα λιγόλογά τους είναι ζουμερότερα και θερμότερα παρά πολλά σημερνά μακοσφήστα ξεψηχίσματα. Πως λ. γ. δεν αισθάνεται ξάστερα ήδονική την εικόνα του Θεοκρίτου τις λίγες απτες συλλαβές

Άδύ τι το ψιδύρισμα
και ά πίτυς, αϊπόλε, τίνα,
ά ποτι ταίς παγαίσι μελιόδετα ;

Ή τότε τραγουδήθηκε τίποτα άληθινα λυρικότερο παρά ο ύμνος του Κολονού από το Σοφοκλή; Διεξοδικές περιγραφές στην έλληνική φιλολογία δεν πα-

γεμάτη αγάπη για μένα και η δική σου ή ψυχή. Το ξαίρω. Ξαίρω κ' ένα άλλο άκομα, πού σημαντικό ; πώς άμα μισέψω, σήμερα' αύριο, τὰ νεύρα θά παραμερισουνε, θάποτραβηχτοῦνε, για καλά, και θά μείναι μονάχα ή ψυχή. Και ή ψυχή θάν τὰ νιώσει, θάν τὰ σεβαστεί τὰ λόγια μου, τὰ λόγια ενός πεθαμένου παύ.

Πότε, σά θά λείψω εγώ, ή μητέρα σου σίγουρα πώς θάλλάξει ιδέες, πώς θά θελήσει νά σου δώσει ένα σύντροφο για τὸ μεγάλο ταξίδι τῆς ζωῆς, πώς θά ζητήσει ή ίδια νά σε παντρεύει, γιατί θά χρειαστεί πάντα ένας άντρας μέσα στο σπίτι — ένας άντρας πού νά καθίσει στην άδειανή καρέκλα μου στο τραπέζι, πού νά μπεῖ στη θέση μου.

«Ο άντρας αυτός μπορεί νάναί ο θύμιος, πού βλέπω με χαρά μου νάν του δείχνεις κάποια ἐχτίμηση, κάποια συμπάθεια, μπορεί νάναί και κανένας άλλος. Στο ζήτημα αυτό σ' αφήνω λεύτερη, τέλεια λεύτερη. Έσύ θάν τονε διαλέξεις, αφού έσύ θά ζήσεις μαζί του. Όποιος όμως κι άν είναι, του δίνω από τώρα την εὐχή μου, τονε λέω από τώρα παιδί μου. Και μιὰ και τονε λέω παιδί μου, και μιὰ και του δίνω και την εὐχή μου, έχω κάθε χρέος και κάθε δικαίωμα, σαν πατέρας, νάν τονε συμβουλέψω, νάν του πῶ δσα ή πείρα τῆς ζωῆς μου δίδαξε.

«Έτσι, τοῦτο τὸ χροτί, αφού τὸ μελετήσεις κι αφού τὸ χωνέψεις έσύ, νάν τὸ δώσεις και στο διαλεχτό σου, την ίδια μέρα πού θά σου περάσει τὸ χροσὸ τὸ δαχτυλίδι στο χέρι σου».

ΔΕΚΑΛΟΓΟΣ

1.—Νά φροντίσεις νά μείνεις σ' ὅλη τῆ ζωῆ σου φίλος, σύντροφος τῆς γυναίκας σου, κι οὔτε νά σου περάσει ποτέ από τὸ νοῦ νά γίνεις ἀφέντης και κυρίαρχός τῆς. Τὸ ἴδιο κι αὐτὴ νά φροντίζει νά γίνει για σένα. Μιὰ γλυκεία συντροφίσα, κάτι τι πού νά σου είναι ἀπαραίτητο στη ζωῆ σου. Ὁ σημερινὸς ἀστικός γάμος, με τὸ δέσιμο τοῦ Νόμου και τῆς Ἐκκλησίας, δέν είναι ἱκανὸς νά γεννήσει, νά καλλιεργήσει αὐτὲς τὲς ἀρετὲς. Τὲς γεννάει ὁμῶς και τὲς καλλιεργεῖ ή Δεύτερη Ἐνοση. Για τοῦτο ὁ γάμος σας, ὅσο κι άν τονε βλογήσει ή ἐκκλησία κι ὅσο κι άν τονε δέσουν οἱ ἀστικοὶ νόμοι, ἄς μείνει για σᾶς, στην ψυχῆ σας μέσα, ὡς Δεύτερη Ἐνοση.

2.— Στὴ γυναίκα σου νά δώσεις ἀπόλυτη λευτεριά. Μόνον ή ἀπόλυτη λευτεριά ήθικοποιεῖ τὸν ἄνθρωπο, μόνον αὐτὴ τὸν ἐξυψώνει. Ἀφισέ τηνε νά ζήσει ὅπως θέλει κι ὅπως τῆς ἀρέσει. Μονάχα ἔτσι θά σου μείνει για ὅλη σου τῆ ζωῆ πιστή, άν είναι φτιασμένη από πάστα καλή, και μονάχα ἔτσι θάν τονε νιώσει τὸ γάμο ὡς ἀληθινή και οὐσιαστικὴ ἀπολύτρωση, αφού οὔτε ἄνθινες ἀλωσίδες δὲ θά βλέπει σ' αὐτόνε.

3.—Οὐ ζήλεψεις. Ἄμα ζήλεψεις τῆ γυναίκα σου, είναι τὸ ἴδιο σά νάναγωνρίζεις και νάνομιολογεῖς τὸν ἑαυτό σου ἀνάξιο νάγαπηθεῖς ἀπ' αὐτήνε. Και εἰς τὰ νιάτα μου ἀκόμα ποτέ μου δὲ ζήλεψω τῆ γυναίκα μου. Ἄν τύχαινε νάγαπήσει ἄλλονε, τῶχα ἀπόφαση νάν τῆς φερθῶ ἔτσι πού νά τηνε ἀναγκάσω νά ταπεινωθεῖ μόνον τῆς ἀπέναντί μου, βλέποντας στο πρόσωπό μου τὸν ἀνώτερό τῆς ἄνθρωπο. Ὁ συγκαφέας

τοῦ «Πλάτ» στην Ἄγαπη και τέτοιο, θαρῶ, θέλει νά δείξει μέσα στο ρομάντο σου.

4.— Ὁ γάμος σας νά σᾶς γίνει ὄχι τέτοια ἀλλὰ ἀφετηρία τῆς μόρφωσῆς σας. Νά σπουδάσετε, Ν' αἰδέξεστε τὲς γνώσεις σας. Καθένας σας ὅπου τονε σπρώχνει ή ἰδιοφυία του.

5.—Νά δουλέψετε. Ἄδουίφορο ἂ θάχετε ή ὄχι περιουσία. Νά δουλέψετε. Και σὺ κ' ή γυναίκα σου νά δουλέψετε. Τὸ Μπολοσεδικὸ Σύνταγμα στο 18 ἄρθρο του διακηρύχτει τὴν ἀρχή : Ὁ μὴ ἐργαζόμενος μὴδὲ ἐσθιέτω. Χαρακτηρίζει, ἔτσι, τὴν ἐργασία ὡς τὴν ἀνώτερη και ήθικώτερη ἀποστολή τοῦ ἀνθρώπου στη ζωῆ. Νά διαλέξετε τὴν ἐργασία πού θά ταιριάζει με τὴν ἰδιοφυία σας, ὅποιε ἐργασία. Ἔτσι ή ἐργασία θά σᾶς γίνει εὐχαρίστηση κι ἀνακούφιση κι ὄχι ὑποχρέωση και δεσμὴ.

6.—Νάνοίξεις τὴν καρδιά σου διάπλατα στη γυναίκα σου, νάν τῆς δείξεις ὅλες τὲς ἀδυναμίες σου, ὅλες τὲς ἐλλείψεις σου. Ἔτσι, θάσαι ἀπέναντί τῆς τίμιος και εὐλακρηνῆς, και θάχεις, μοναχά τότε, τὸ δικαίωμα νάπατήσεις τὸ ἴδιο κι από κείνηνε. Κι ἀκόμα : Βλέποντάς σε τίμο και εὐλακρηνῆ κι ἀγαπώντας σε, θά προσπαθήσει νά σου γιατρέψει και νά σου ξαλείψει κάθε ψυχικὴ ἀδυναμία.

7.—Νά μὴν τῆς ἐπιβάλλεις νάγαπήσει κανένα δικό σου : πατέρα σου, μητέρα σου, ἀδερφό σου, τίποτα. Ἡ ἀγάπη δὲν ἐπιβάλλεται, γεννιέται. Ἄλλμονό μου άν ἀγαποῦσα τὴν κόρη μου, μόνον γιατί είναι κόρη μου. Θά εἶμουνε ὁ πῶ δυστυχισμένος ἄνθρωπος, σέροντας σ' ὅλη μου τῆ ζωῆ, σά βαρεία ἀλωσίδα, μιὰν ὑποχρεωτικὴ ἀγάπη.

8.— Συχώρα πάντα τῆ γυναίκα σου, για νά σινηθίσει νά σε συχωρεῖ κι αὐτὴ. Παράβλεπε τὲς μικρές τῆς ἀδυναμίες και ἰδιοτροπίες. Ἔτσι μόνον, με τὸν καιρό, γιατρούουνται ὅλ' αὐτά : Σά δέν τὸς δίνεις προσοχή και σημασία. Τὸ ἀντίθετο, τὰ μεγαλώνει και τὰ μεταμορφώνει σὲ ἐλαττώματα.

9.— Μὴ δώσεις καμιά σημασία στους πικροδές τῆς, — άν έχει. Τὸ «Μέσα πλοῦτος» νά κοιτάξεις πάντα νάθξαινεις. Αὐτὴ είναι ή πῶ θετικὴ περιουσία. Δὲ φαλίρει ποτέ ὁ ἄνθρωπος ποῦχει μιὰ τέτια περιουσία. Δουλεύοντας για τῆ ζήσει, ἀφίνει ἀνεγγιχτὴ αὐτὴ τὴν περιουσία τῶν.

10.— Πάντα ψηλά τὸ κεφάλι και τὴν ψυχῆ ἀπέναντι ὁ ένας στον ἄλλονε. Νά περηφανεύεται γιατί σ' έχει άντρα τῆς και νά περηφανεύεται γιατί τὴν ξγεις γυναίκα σου. Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας. Ἄς είναι σύμβολο τῆς ζωῆς σας αὐτό.

12

Σάν ξαναδιάβασε για δεύτερη και τρίτη φοοά τὸ καθαρογραμμένο χειρόγραφο ὁ Βαρνάς, χαμογέλασε. Ἐῖθε πὸς ὅλ' αὐτὰ εἶτανε φιλολογία, εἶτανε ρετσέτες ζωῆς, πού δὲ φέρουν κανένα σίγουρο ἀποτέλεσμα. Ὅστόσο τῶθαλε τὸ χειρόγραφο μέσα σὲ φάκελλο, τονε σφοάγισε με βουλοκέρι καλά, τὸν πανώγραψε : «Ἐῖς τὴν κόρη μου σὰν πεθάνω», και τὸν ἔκλεισε στο συρτῶρι του.

Ἄμεσως ὕστερα συλλογίστηκε πὸς ἔπρεπε νά καίμε κάτι σοβαρότερο για τὴν κόρη του, για τῆ γυναίκα του, γιατί, πὸς ξαίρει ; ἄνθρωποι εἴμαστε,

σήμερ' αὐριο πεθάνοιμε ξαφνικά, κ' ἔχοιμε χρέος νὰ φροντίζοιμε ἀπὸ πρῖν γιὰ τοὺς δικούς μας, γιὰ τὸ ἔχει μας, μήπως ταφίσουμε, πεθαίνοντας, σάν τῆς τρελιῆς τὰ μαλλιά καὶ τοὺς δικούς μας στοὺς πέντε δρόμους. Ἐπρεπε νὰ κάμει τὴ διαθήκη του — μιὰ διαθήκη ἐπίσημη, σίγουρη, πὺν νὰν τὰ κανονίξει ὅλα μ' αὐτὴ, καὶ νὰ φύγει, ἔτσι, ἀπὸ τὴ ζωὴ μιὰ μέρα, μὲ ἀναπαμένη τὴ συνείδηση.

Συβολαιογράφου φίλο εἶχε, καὶ τοῦχε καὶ μεγάλη ἐμπιστοσύνη. Εἶτανε ὁ Ρήγας, ποιητὴς καὶ συβολαιογράφος μαζί. Ἐνας ἄνθρωπος τριανταπεντάτης, κομψός, λεπτοκατωμένος, μετρημένος σὲ ὅλα, πὺν διὰ τὰ κανόνιζε, σπῆτι, γλέντια, δουλιὰ, μὲ τὸ διαθήκη, μὲ τὸ κομπάρσο, πὺν λένε. Σ' ἓνα τραγούδι του, πὺν τὰρχινοῦσε μὲ τὸ στίχο :

Ρήγα, μὲ τὰ μέτρα
τῆ ζωὴ σου μέτρα...

Ἐδειχνε ὄλωνε τὸν ἑαυτό του, σὰ σὲ αὐτοψυχογραφία. Ὅποιος τὸν ἔβλεπε τὸ Ρήγα, μὲ τὸ λεφτούτσικο καλοψηλαδισμένο μουστακκάκι του, πάντα φρεσκοξουρισμένο, τῆς ὥρας, μὲ τὴν ἐπιμελημένη του χωρίστρα, πὺν σκέπαζε τεχνικά μιὰ ἐλαφρούτσικη φαλακρότσα, πὺν θαμπογυάλιζε πάνω ἀπὸ τὸ κούτελό του, μὲ τὴν τσάκιση τοῦ πανταλονιοῦ του ἀτείραχτη, σὰ νὰν τὸ πῆρε κείνη τὴ στιγμή ἀπὸ τὸ ράφτη, μὲ τὸ γλυκό του χαμογέλιο καὶ μὲ τὸ ἥμερο γενικά παρουσιαστικό του, τὸν ἔπαιρνε γιὰ κανένα νέο τοῦ σαλονιοῦ, κορτάκι, ἐπιπόλαιο. Κι ὅμως, στὸ γραφεῖο του μέσα εἶταν ὁ στεγνὸς συβολαιογράφος, ὁ χαμένος μέσα στοὺς τύπους, πὺν δὲν ἐννοοῦσε νὰ σοῦ κάμει τὴν προαιμρότερη παραχώρηση, ὅσο κι ἂν εἶσouvε φίλος του ὅσο κι ἂν τὸ ἔλικό του σφάερο τοῦ τὸ θροντοφάναζε, — καὶ μέσα στὸ σπῆτι του εἶταν ὁ ἄνθρωπος, πὺν πάνω ἀπ' ὅλα ἔβαζε τὸ ζούρισμα του καὶ τὴ χωρίστρα του καὶ τὴν τσάκιση τοῦ πανταλονιοῦ του, καὶ ποιητὴς καὶ φίλος καὶ ἰδεολόγος συζητητῆς εἶτανε μοναχὰ ἀπὸ τὸ γραφεῖο του ἴσαμε τὸ σπῆτι καὶ ἀπὸ τὸ σπῆτι του ἴσχυε τὸ γραφεῖο. Ἄνθρωπος τριανταπεντάτης, νὰ πῶμε, πὺν τὰ κατάφερνε στὴν ὁξώπορτα τοῦ γραφείου του νὰ μεταμορφώνεται σὲ συβολαιογράφο, καὶ στὴν ὁξώπορτα τοῦ σπιτιοῦ του νὰ γίνεται ἄνθρωπος τῆς χωρίστρας καὶ τῆς τσάκισης τοῦ πανταλονιοῦ.

Ὁ Βαρνάς τὸν ἐχτιμοῦσε πολὺ, παραπολύ. Ἄν καὶ ὀλίγε ἀντιθετὸς του στὸ χαρακτήρα, τοῦ εἶχε ἐπιβληθεῖ μὲ τὴν τάξη του, μὲ τὴν οὐδικὴν του τὴ ζωὴ.
— Βοὲ ἀδερφέ, ἔλεγε συχνὰ, μὲ τὸ Ρήγα ξαίρεις πὺν βαδίσεις, ξαίρεις ἀπὸ πρῖν ἴσαμε πὺν μπορεῖς νὰ πᾶς, καὶ κάνεις τοὺς ὑπολογισμούς σου. Μὲ τὸν κύρ Θανάση ὅμως παίρνεις ἀκράτητος τὸν κατήφορο...

Γιατί, ἀληθινὰ, ὁ κύρ Θανάσης εἶτανε ὁ ἀντίποδας τοῦ Ρήγα. Γιατί ἐνὸς ὁ Ρήγας σοῦταζε τὸ μισὸ ἢ τὸ τέταρτο ἀπ' ὅτι μποροῦσε νὰ σοῦ κάνει, ὁ κύρ Θανάσης, τοσοδὰ νὰν τοῦ ζητοῦσες, σοῦ ἀνοίγε τὴ στέρνα τῆς ψυχῆς του τῆς ποιητικῆς, καὶ σάφινε νὰ πνιγεῖς μέσα στὸ χρυσαφένιο νερὸ πὺν ξαπολουῖσε κατὰπάνω σου.

Ἄν τοῦλεγες λ. χ. ἔτσι γιὰ χωρατὰ :

— Λατάρησα νὰ γίνω καρδινάλιος...

δὲν τῶχε τίποτα ὁ θεομπαίχτης νὰ σοῦ πει :

— Μπρέ, καημένο παιδί, γιατί νὰ χασμερᾶμε ; Δὲν ἔρχεσαι νὰ σὲ κάνουμε μιὰ καὶ καλὴ Πάπα, νὰ ξεγνοιάσουμε ;

Καὶ δὲ σὲ γελοῦσε. Τὸ πίστευε αὐτό, κείνη τὴ στιγμή πὺν τὸ ξεστόμιζε. Πίστευε πὺν εἶταν εὐκολο, πὺν νὰ, ἔτσι, νάπλωσει τὸ χέρι του, θὰ πιάσει τὴν τάρτα τοῦ Πάπα καὶ θὰ σοῦ τὴν καθίσει στὸ κεφάλι — γιατί εἶτανε ποιητῆς, ἀληθινὰ ποιητῆς, μὲ ποιητικὴ ψυχὴ καὶ ποιητικὴ φαντασία — μεγάλο παιδί, νὰ πῶμε, κι αὐτός.

(Ακολουθεῖ)

ΜΠΡΟΥΣΣΟΣ

15

Ἀπὸ τὴν Μαντάνησα ξεκινήσαμε λίγο ἀργά, καθὼς φάνηκε κατόπι, γιατί ἔτσι μὲ τὰ χειμωνιάτικα κοντοῦμερα φτάσαμε στὰ κακότοπα τοῦ Μπρουσσού ἀφροῦ σκοτεινίασε. Ἀφροῦ ὅμως δὲν εἶτανε λάθος τοῦ Κώστα παρὰ δικό μου. Ἀφροῦ προχωρήσαμε ἀρκετὰ τὸν ἀνήφορο, ἐπειδὴς εἶμον κακόβολα καθαλισμένος, πὺν κολητὰ μὲ τὸ σθέρο τοῦ μουλαριοῦ, κατέβηκα γιὰ νὰ διορθώσω τὸ φρότο ὁ Κώστας. Ὁ Κώστας ξανάδεσε τὴ βαλίτσα μου πὺν πίσω, ἀφροῦ τὴ φορὰ πάρα πολὺ πρὸς τὰ καπούλια, καὶ ἔπειτα ἀπομακρύνθηκε ἓνα διάστημα. Ἀφροῦ τὴν ὥρα, περνώντας δυὸ καιδιά, τὸ ἓνα τοὺς χτύπησε χαρδεφτικά μὲ τὴν ρούφα τὸ μουλάρι. Ἐκεῖνο σκιάχτηκε καὶ χιμνιτώντας τίναξε μερικὲς κλωτσές. Μὲ τίς κλωτσές ἀνοίξε καὶ μισολύθηκε ἡ βαλίτσα καὶ ἀρχισε νὰ σέρνεται χάμιου, καὶ τότες πιά ἀποσκινύχτηκε τὸ μουλάρι ὀλίγε καὶ πῆρε τρεχάτο τὸν κατήφορο, στὸ δρόμο του σπαίροντας τὰ λίγα πράματα μου. Τότες ἔπρεπε νὰ μοῦ δεῖτε τὸν τσολιά. Μὲ καὶ δρασκελιές ἀφάνταστες πῆδηξε ὁ Κώστας ἀπὸ ὄχτο σὲ ὄχτο κνηγώντας τὸ μουλάρι, ὅπου τὸ πρόφτασε καὶ τὸ γλίτωσε. Λίγο ἀκόμα καὶ θῆχε ἴσως γκρομοτσαστισεῖ ἀπάνω στὰ θράγια, καὶ ἔχε γιὰ τότες ἡ περιουσία τοῦ Κώστα, 3200 δραχμὲς πὺν κῆτισε ἡ ἀγορὰ τοῦ μουλαριοῦ.

Τὰ μουλάρια σκιάζονται ἔφκολα, ὅπως καὶ τὰ ἄλογα, μὰ ἔχουν τὸ καλὸ πὺν γλήγορα συνεφέρουν. Ἐπειτα δὲ σηκώνονται στὰ πσινά τους, μήτε ἂν ἀφηνιάσουνε πηδοῦν ἢ καπαζοῦν πολλὴ ὄρα, τὸ φυσικό τους τρέξιμο ὄντας γοργὸ τριπόδιμα. Ὡς πρὸς τὸ βῆμα, τὸ ἴδιο εἶναι καὶ τὰ διό- στέριο εἶναι τὸν μουλαριῶν, στέριο εἶναι καὶ τὸν βουνήσων ἀλόγων. Μὰ ἀφροῦ δὲ θὰ πει καὶ πὺν συχνὰ δὲ σκουντάφτουν ὅλα σκουντάφτουνε, καὶ ἄλογα καὶ μουλάρια καὶ γαϊδούρια, ὅταν μάλιστα οἱ ἀγωγιάτες βαδίζουν πίσω τους μὲ τὸ ματσούκι στὸ χέρι, γιατί τότες, ἀντὶ τὸ ζῶν νὰ προσέχει πὺν θὰ πατήσει, κοιτάζει καὶ πρὸς τὸ ἀπειλητικὸ ματσούκι. Πάντα, μάλιστα στὰ κακότοπα, ἀνάγκη λέφτερα τὰ ζῶα νὰ προσηλάνουν ἀποκλειστικά τὸ μάτι τοὺς πρὸς τὸ ἔδαφος. Γνωρίζοντας ἀφροῦ ὁ Κώστας καὶ ὄντας τίμο παιδί, περπατοῦσε ὀμπρὸς κρατώντας τὸ γέμι- τοῦτο ὅμως κουράζει, γιατί τὸ μουλάρι βαδίζει σιγανότερα ἀπὸ τὸν ἀγωγιάτη, καὶ τὸν τραβάει πίσω. Ἀφροῦ εἶναι ὁ λόγος πὺν οἱ πὺν πολλοὶ ἀγωγιάτες, ἄνθρωποι ἄσυνείδητοι, ἀκολουθοῦν.

πη σάν τόν Ψ., έτσι αληθινά και με βαθύτερο νόμα. Στα έργα του Ψ. η αγάπη δεν έχει τίποτα το κοινό, τίποτα που να έχει σχέση με τη σάρκα ή με το σφύερό. Η Μύρρω πεθαίνει λευκή, όλόλευκη. Η Μυρριόνα στο «Όνειρο του Γιανιόη», ή Μυροτύλζ στα «Δυό 'Αδέρφια» (το κλασικό του το έργο), ή Μυριέλλα στο «Ζωή κι 'Αγάπη», ή Μύρρω στο τελευταίο του έργο, όλα αυτά τα πλάσματα, δεν είναι σάρκα, ύλη, είναι ιδέα, είναι σύβολα, είναι ή λατρεία του 'Ιδανικού, είναι ή Μούσα του, ή Μπατριόσε του και ή Λάουρά του, που τόν τραβούνε προς τις ανώτερες σφαίρες του 'Ωραίου και 'Αληθινού. 'Από το ύπεροχο εκείνο κεφάλαιο του «Ταξιδιού», που επιγράφεται «Αγάπη» — αληθινό διαμάντι της λογοτεχνίας μας — ως το τελευταίο του έργο, και μέσα απ' όλα του τα έργα, ο Ψ. μάς παρουσιάζει πάντα την ίδια σταθερή αντίληψη για την αγάπη, που αρχίζοντας από την ταπεινή, την υλική αγάπη, υψώνεται σιγά σιγά, όσο που να ταυτιστεί με την παγκόσμια Έλξη, που δένει και συγκρατεί το ένα κοντά στο άλλο όλα τα σφράνια σώματα. Σε τέτοιο ιδεολογικό ύψος κανείς από τους Έλληνες λογοτέχνες δεν έφτασε ακόμα. 'Αγάπη και Χάρος είναι το ίδιο. 'Από τη δύναμη της 'Αγάπης, ως κι ο Χάρος ένα λουλούδι φαίνεται. «'Εβωδιάζει ο Χάρος με τη μυροδιά της καρδιάς, ακόμη και τη στιγμή που πάει άφτη να ραγίσω». 'Από αυτό βγήκε και ο τίτλος του έργου. «Δυό Τριαντάφυλλα του Χάρου». Δυό άνθρωποι δηλαδή, που πεθαίνοντας για την αγάπη, γίνονται λουλούδια, εβωδιάζουν, ζούνε, μπαίνουνε στην αιωνιότητα, κάνουνε το Χάρο λουλούδι, μορφαίνουνε το θάνατο, γίνονται ζωή, δημιουργία, Τέχνη. Η τέχνη του ρομάντζου αυτού θα προκαλέσει δέβια πολλές αντιλογίες στους κύκλους, που τους βραίνει ή προκατάληψη και που είναι συνηθισμένοι να κρίνουνε τα έργα πάνω σε όρισμένα καλούπια. Το είπα και άλλοτε σε κάποια διάλεξή μου για τόν Ψ. «Όποιος θέλει να αιστανθεί τόν Ψ. πρέπει να τονε μετρήσει με το μέτρο που χορηγεί ή ίδια ή τεχνοτροπία του. Να έχεις στο νου σου το Δοστογιέσκη ή το Χάμτσον π. χ. και να διαβάξεις Ψυχάρη, είναι ο χειρότερος τρόπος για να έχτιμήσεις την τέχνη του Έλληνα αυτού τεχνίτη. Ο Ψ. ανήκει στη Γαλλική σχολή της λεπτής ψυχολογικής ανάλυσης. Δεν τόν ενδιαφέρουνε και τόσο τα γεγονότα, όσο τόν ευφραίνει ή μελέτη πάνω σ' όλα τα μυστικά κινήματα της ανθρώπινης ψυχής. Τότε ή πέννα του άποχτιά μια ευγλωττία, θέλει όλα, όλα να τα πει, να τα αποκλύψει, να τα εξονυχίσω. Ο Ψ. περιφρονεί την τέχνη του υπονοούμενου, του μισοειπωμένου, που τόσο ευφραίνει την άρρωστη εποχή μας. Τα έργα του είναι γιομάτα φώς, ολόδιαφανα, σάν τόν 'Αττικό ούρανό, σά σελίδα του Πλάτωνα. Ο Ψ. είναι Πλατωνικός, όχι στον έρωτα, που παρουσιάζεται πάντα ιδεολογικός, μα και στην τέχνη του, που παρουσιάζει πολλές αναλογίες και που θαξίζε μια ξεχωριστή συγκριτική μελέτη για ένανε που θαθελε να βρει και να δείξει τις ομοιότητες και τις αναλογίες στα έργα τω δυό αυτών τεχνιτών του λόγου. Η τέχνη του Ψ. πηγάζει από μιαν αντίδραση ενάντια στην ωμότητα και τη σκαιότητα της πραγματικής σχολής, που είχε αρχίσει ο κόσμος να τηνε βαριέται. Ο Κρουμπάχερ, σε μια παλιά μελέτη του

για τόν Ψ. ισχυρίστηκε πως ο Ψ. ανήκει στην α x ρ α δεξιά της πραγματικής σχολής. "Ας ακούσουμε τί φρονεί ο ίδιος ο Ψ. για τόν εαυτό του: «Δέν ξαίρω τί θα μου πούνε· θα πούνε πως είμαι νατουραλιστάς, ρεαλιστάς, Ζολίστάς, Φλωμπεριστάς ή Γκονκουριστάς. Μερικοί πάλε θα πούνε πως είμαι ιδεολόγος, συμβολιστής, κι δ,τι βρούνε. Τίποτα δέν είμαι. Κ' έτσι θαρρώ πως πρέπει να είναι κανείς σά γράφει ρομάντζο. Τίποτα, κι όλα μαζί. Δηλαδή ο πρώτος του σκοπός, ο μόνος του σκοπός, να είναι ή αλήθεια, να σου παρασταίνη την αλήθεια, όποια κι αν είναι, του όνειρου ή της ζωής, από το πραγματικό παριμένη ωμή, ξερή, κρύα, ή από τόν κόσμο της φαντασίας, αλήθεια της ψυχής ή της καθεμερνής μας πείρας, — και να σου τήν παρασταίνη όπως το θέλει κάθε αλήθεια, επειδή κάθε αλήθεια και σ' αυτό συμφωνά με την Τέχνη, έχει έκφραση δική της, που αδύνατο να της τήν αλλάξεις». Μέσα στον όρισμό αυτό περιέχεται όλο το Βαγγέλιο της συγγραφικής τέχνης του Ψυχάρη, που πιστεύει πως ή τεχνοτροπία ενός συγγραφέα δέν πρέπει να είναι εκ των προτέρων καθωρισμένη, μα να παίρνει κάθε φορά την έκφραση που απαιτεί ή αλήθεια που ζητάει να εκφράσει. Στα «Δυό Τριαντάφυλλα» γράφει ή Μύρρω του Κωστή για ένα έργο του: «Ποίημα δέν είναι, δέν είναι ρομάντζο, είναι κείνο που είμαστε άπαστοι μας, είναι ή ίδια ή αγάπη μας, είναι όλη μας ή άπελπισμένη, κακορριζική ζωή». Πάνω στη βάση αυτή πρέπει να κριθεί και το ρομάντζο αυτό που κρίνουμε. Η αλήθεια, που έδω την αποτελούνε τα ερωτικά γράμματα της Μύρρας, υποχρέωνε τόν Ψ. να δώσει τέτοια έκφραση στο έργο του, έστω κι αν αυτή δέν ίκανοποιεί την περιέργεια του ανυπόμονου αναγνώστη, που ζητάει έπεισόδια το ένα πάνω στο άλλο, δράση και γλήγορη λύση. Έμάς μάς φτάνει πως τα γράμματα αυτά μάς γεννούσε την καλλιτεχνική συγκίνηση, που πρέπει να μάς γεννάει ενσ έργο. Κείνο που τα χαρακτηρίζει, δέν είναι ή φτωχολαζονική επίδειξη, ή φιλολογικότητα, παρά ή απλή, ή σεμνή αλήθεια. Η Μύρρω, γράφοντας τα γράμματά της, δε ζητούσε να κάνει φιλολογία. Τόν νόνο της ήθελε να δείξει. Αυτό πρέπει να μήν το ξεχνούνε όλοι, όσο μέσα στα γράμματα αυτά βρίσκουμε την πνοή κάποιας κουραστικής μονοτονίας, κάποιας αυτοεπαύληψης. Δεν είναι γράμματα του Ψ., είναι γράμματα αληθινά μάς κόρης, που τάγραψε πάνω στην έξαψη του ερωτικού της πυρετού. "Α δε δείχνανε φιλολογική πρωτοτυπία, δείχνουνε όμως ζωή, πάθος, αλήθεια. Οι επανάληψεις, οι μικροπληροφορίες για τα πιο κοινά κι ύσημαντα πραγματικά, που περιέχονται μέσα σ' αυτά τα γράμματα, αυτά όλα αποτελούνε έναν καθρέφτη της ψυχής.

Ο Παλαμάς ώνόμισε κάποτε τόν Ψ. το μεγαλύτερο πεζογράφο της Ρωμοσύνης. Το τελευταίο του αυτό έργο έρχεται να επιβεβαιώσει το χαρακτηρισμό του ποιητή. Η πρόξα του Ψ. είναι το ανώτερο είδος της πρόξας, που έχει να επιδείξει ή σύγχρονη Ρωμική λογοτεχνία. Εμπορεί να μήν ίκανοποιεί όλα τα γούστα ή τεχνοτροπία του Ψ., μα ή τεχνοτροπία αυτήσρα προσωπική, μπορεί να κουράζει ή λεπτολόγα ψυχολογική του ανάλυση εκείνους που συνηθί-

σανε σ' ένα έργο να προσέχουμε περισσότερο στη δράση, μά κείνο που πρέπει όλοι να τόμολογήσουμε, είναι πως πρόξα ανώτερη από τη δική του δεν έχουμε άλλη σήμερα. Ο Ψ. δέ στάθηκε μόνο ο μεγάλος Προφήτης του Δημοτικισμού. Είναι και ο μεγαλύτερος στυλίστας της άγνης Δημοτικής.

ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ

ΟΙ ΜΥΘΟΙ ΤΟΥ ΤΡΙΛΟΥΣΣΑ

Το «Αθηναϊκό Βιβλιοπωλείο» (Σοφοκλέους 3), έβγαλε τους «Μύθους» του Τριλούσσα — ένα βιβλιαράκι πολύτιμο, που δεν πρέπει να λείπει από κανενός την τσέπη. Η σημασία κ' η αξία του βιβλίου φαίνεται από τον ακόλουθο σύντομο πρόλογο του εκδότη. Το βιβλίο, μεταφρασμένο από τον κ. Κ. Τρικογλίδη, πουλιέται 2 50 δραχμές.

Τίποτα δεν είναι ανέπιπτο, κι ωστόσο τίποτα άκόμα δεν έχει ειπωθεί. Με άλλα λόγια, ένας αληθινός συγγραφέας, ένας ποιητής με γνήσιο ταλέντο, μπορεί να πάρει ένα οποιοδήποτε θέμα, όσο πολυμεταχειρισμένο κι αν είναι κι όσο εξαντλημένο, καθώς λένε, κι αν θεωρείτε, και να ν του δώσει καινούργια μορφή, έμφυσώντας σ' αυτό την ψυχή του και παρουσιάζοντάς το έτσι ως θέμα πρωτάγγιχτο. Πάνω στους μύθους του Αίσωπου άκνούμπησεν ο Λαφονταίν κι όμως δικός του μύθους χάρισε στον κόσμο· κι ο Ρώσος μυθογράφος Κριλώφ (για ν' αναφέρουμε μονάχα τους κορυφαίους και τους πιο φημισμένους), έζησε τόση πρωτοτυπία στους μύθους του, ώστε διαβάζοντάς τους κανείς δε θυμάται ούτε τον Αίσωπο, ούτε το Λαίτιο Φαίδρο, ούτε το Λαφονταίν, ούτε κανέναν άλλον. Οι μύθοι του, είνε μ' άλλους το σ' Κριλώφ. Κι αυτό είναι το πάν.

Έτσι κι ο σύγχρονος Ίταλός μυθογράφος Τριλούσσα. Κατάφερε να μ' δώσει μύθους δικούς του, όχι μονάχα σ' όσους η έμπνευση είναι κτήμα του αναφαίρετο, μά και σ' όσους άκόμα πήρε την έμπνευση από τον Αίσωπο (λ. χ. «Τζιτζικας και μερμήγκι». «Ο φιλόδοθος βάτραχος» κλπ.) ή απ' άλλου. Τα θέματά του όλα τά παίρνει από την σύγχρονη, τη γύρω του, πολιτική και κοινωνική ζωή και καταφέρνει με λίγα και γυπτινά λόγια, πολλές φορές και επιγραμματικάτα (λ. χ. «Άνθρωπος και μαϊμού»), να σέ πείθει περισσότερο από ένα άρθρο πολύστιλο ή από μία πολυσέλιδη μελέτη, για την άποψη που ύποστηρίζει.

Ο Τριλούσσα (το αληθινό του όνομα είναι Σαλούατι) έχει σπουδάσει νομικά, μά από νωρίς τ' άστειλε αυτ' διάβολο το δικηγορικό. Γράφει από δεκαπέντε περίπου χρόνια και γράφει στο γλωσσικό ιδίωμα της Ρώμης. Είναι ο πιο αγαπημένος ποιητής των Ίταλών. Κάθε Τετάρτη ταχυτικά δημοσιεύει ένα ποιηματάκι στο «Μεσατζέρο» και την ημέρα εκείνη, το φύλλο γίνεται άναρπαστο. Είναι άνθρωπος του κόσμου και φαίνεται σ' όλα τα κοσμικά κέντρα. Συναναστρέφεται την πιο ύψηλή άριστοκρατία της Ρώμης, μά και την πιο κατώτερη τάξη. Στο σπίτι του έχει ένα μικρό θεατρικό Καροαγιόζη και κάμποσες κούκλες και κάποτε κάποτε καλεί τους φίλους του, όταν έχει κέρφι,

και τους διασκεδάζει με τις κούκλες του. Τίποτε δεν άφίνει άσατύριστο. Ούτε τον ίδιο τον έαυτό του. Πέρι του συνέθηκε το ακόλουθο επεισόδιο, που το διαβάσαμε στην «Τριμπούνα». Έχει δώσει στην πλύστρα τ' άσπρόρουχα του κι όταν του τά γύρισε πλυμένα και τά παράδωσε στο θυρωρό του, χαθήκανε, του τά κλέψανε. Το πράγμα μαθεύτηκε στη Ρώμη κ' η «Τριμπούνα» έστειλε ένα συντάκτη της να λντερβιούρει το δημοφιλή ποιητή.

— Τόν κανάγια που μου τ' άκλεψε! είπε ο Τριλούσσα. Έτσι παχός που είμαι, θάχει διπλό κέρδος, γιατί θά μπορέσει το κάθε ρούχο μου να τον κάνει δυό!...

Ίσαμε τώρα έχει εκδώσει τα βιβλία: «Μύθοι» — «Άνθρωποι και ζώα» — «Ίστορίες» — «Σονέττα» — «Νέες ποιήσεις» και τώρα τελευταία το «Λύκοι και άσιν». Από τα τρία πρώτα βιβλία του ο κ. Κώστας Τρικογλίδης διάλεξε τα καλύτερα και σύνθεσε τούτο το πολύτιμο αληθινά βιβλιαράκι.

Νά, κ' ένα δυό μύθοι για δείγμα:

ΝΕΡΟ, ΦΩΤΙΑ ΚΑΙ ΤΙΜΗ

Το Νερό, η Φωτία και η Τιμή άποφασίσαε να συντροφέψουν και να ιδρύσουνε Τριπλή Συμμαχία.

— Φίλοι μου, λέει το Νερό, και πως θά γίνει αν τύχει και χαθεί κανένας από τους τρεις μας; Άνάγκη πάσα να όρίσουμε κατατόπια. Μένα θά με θρίσσετε στα λιβάδια, μέσ στα δέντρα και στα χορτάρια, καθώς και στις ταβέρνες και στα γαλατάνικα, όπου πουλούνε το «άγνόν» κρασί και το «άνόθευτον» γάλα...

— Έμένε, λέει η Φωτία, όπου βλέπετε πυροσβέστη, πάρτε τον το κατόπι και σίγουρα θά με θρίσσετε.

— Μά κ' εγώ δε συχνάζω σε πολλά μέρη, κάνει η Τιμή. Στην Κοινωνία σπάνια μπαίνω. Στα δημόσια κέντρα, που και που. Τα νεύρα τώρα πιά κελμάζνε. Γέρασα και δεν άνκατεύομαι πιά ούτε στην πολιτική, ούτε στον έρωτα. Άκουσα πολύ συχνά να λένε πως οι άντρες, τούτο τον καιρό, με νοικιάζουν για να σκοτώνουν τις γυναίκες τους «για λόγους τιμής». Μά άσφαλώς δεν πρόκειται για μένα, και μη γλαστήτε να τρέχετε εκεί να με θρίψτε. Ούτε να κάνετε τον κόπο να με ζητήσετε κεί που γίνονται οι μονομαχίες...

— Ε! λοιπόν, άκουσε, λέει η Φωτία. Άν τύχει και σε χάσουμε, κάνε ένα σινιάλο, κι αν σε θρούμε, σε θρήκαμε... Άν πάλι, όχι, το ίδιο κάνεις... άφοΰ, άπως λές, έχεις τόσο λίγη αξία σήμερα!...

Ο ΦΙΛΟΔΟΞΟΣ ΒΑΤΡΑΧΟΣ

Ένας βάτραχος είπε μια μέρα σ' ένα βωδι:

— Ω! τί παχύ, τί όμορφο ζώο που είσαι, τί επιβλητικό! Άν μπορούσα κ' εγώ να σ' έφτανα στο πάχος, θά ξεγώριζα άνάμεσα στους δικούς μου, και θά μ' έκαναν βασιλιά τους. Τάχα αν δοκιμάσω δε θά το καταφέρω;

Βγήκε έξω στην άροποταμιά και άρχισε να γεμίζει την κοιλιά του με άέρα, τόσο, που φούσκωνε σαν τουλούμι. Μά ήθελε να γίνει άκόμη πιο παχός, και έπαιρνε βαθειές άναπνοές, όταν ξάσνω θυμώθηκε το βάτραχο του παλιού καιρού, που θέλησε το ίδιο να κάνει κ' έσκιασε, και φοβήθηκε μην πέσει κι αυ-

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ

Υδιοκτήτης και Διευθυντής: Δ. Π. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ
Εκδότης και Διαχειριστής: ΧΡ. ΓΑΝΙΑΡΗΣ & ΣΙΑ

Ταχυτικοί συντάχτες: ΡΗΓΑΣ ΓΚΟΛΦΗΣ, ΚΩΣΤΑΣ ΠΑΡΟΡΙΤΗΣ, Γ. ΦΤΕΡΗΣ, ΚΙΜΩΝ Ι. ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΣ, ΠΑΝΟΣ Δ. ΤΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ

Όσα γράμματα ενδιαφέρουν τη Διαχείριση πρέπει να διευθύνονται:

Χ. ΓΑΝΙΑΡΗΝ & ΣΙΑν Σοφοκλέους 3, ΠΕΤΡΗΣ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ: Για την Ελλάδα	δρ. 25	το χρόνο.
	» 13	το εξάμηνο.
	» 7	το τρίμηνο.
Για την Αγγλία και Αίγυπτο	£ 1	το χρόνο
	£ 0,10	το εξάμηνο
Για την Αμερική	\$ 5	το χρόνο
	\$ 3	το εξάμηνο

Και για τα άλλα μέρη ανάλογα

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΑ

ΠΟΛΥ σοφά, όπως πάντα, τὰ λέει και τώρα σ' ένα βαθυστόχαστο άρθρο του, που δημοσιεύει στο τελευταίο φύλλάδιο του Πολιτικού «Λόγου» ο μεγάλος ο Ψυχάρης. «Χωρίς ήθικη — δογματίζει στο άρθρο του αυτό — δημοτική δεν υπάρχει». Και βέβαια, ένας αγώνας ιδεολογικός, όπως είναι ο αγώνας για τη δημοτική, — ένας αγώνας που πρέπει, για να προκόψει, να στέλεται πάνω από ατομικά συμφέροντα κι από προσωπικές αδυναμίες, πώς μπορεί να εννοηθεί, πώς μπορεί να υπάρξει, πώς μπορεί άκομξ να τραβήξει μπροστά, δίχως ήθικη; Και όσο κι α θέλει κανείς να υποστηρίξει σοφιστικά πως ο καθένας έχει τη δική του την ήθικη, μ' άλλα λόγια, πώς υπάρχουν τόσες ήθικες όσο και άτομα, εμείς για τον αγώνα μας μιὰ ήθικη ξαίρουμε και μιὰ ήθικη δείξαμε. Και για τούτο, μ' όλα τὰ εμπόδια και μ' όλους τους κατατρογγυμούς από δικούς μας κι από αντίθετους, ο Νουμάς έζησε τόσα χρόνια, και ζει και θα ζήσει ακόμα, αφού τη ζωή του την έχτισε πάνω σε ασάλευτα ήθικὰ θεμέλια που λέγονται ΠΙΣΤΗ και ΘΥΣΙΑ και ΑΞΙΟΠΡΕΠΕΙΑ.

ρουσιάζονται, όσο θυμάμαι, πρὸς ὅταν πιά ξέπεσε ή συγγραφική τέχνη.

Τὸ Στενὸ τῆς Στραγαμιάς ἔχει δυὸ μελγχολικὰς ιστορίας.

Ἡ πρώτη εἶναι πὼς μετὰ τῆς στάσης τῆς Λαμίας τῷ 1917 μερικὲς Λαμιακοὶ καταφύγαγε -μέσα στὴν κοίτη τοῦ ποταμοῦ καὶ ἀγκλωλίστηκαν. Ὅποιος τοὺς ἐρηξε μέσα σ' ἀφτὴ τὴ χαράδρα, ἀδιέξοδη καὶ ἀπάτητη, οὐ καὶ δὲν ὑπάρχει ὁ παράμικρος πόρος θροφῆς, ἢ μιὰ δὲν εἶχε ἢ ἔτρεχε στὰ τυφλά. Τὸ κυβερνητικὸ ἀπόσπασμα ἀνέθηκε πρὸ μονοπάτι πὸ τὴ δεσπάζει, καὶ τότε οἱ Λαμιακοὶ δὲν εἶχε τρόπο παρὰ τὴν καταθέσσουν τὰ ὅπλα ἐφ'αὐτοῦ. Μὰ ὅς κλείσουμε ἀφτὴ τὴ σελίδα, Ματώνει ἡ καρδιά τοῦ ἀνθρώπου, ἀναπολώντας τοὺς ἀδερφικούς ἀφ'αὐτοῦ σπαραγμούς σὲ μιὰ στιγμή ὅταν τὸ ἔθνος τοὺς Τουρκοβουργάρους ἔπρεπε νὰ ἀντιμεταπίξει, ἐνωμένο ὅλο μέχρι τὴν τελευταία ψυχὴ.

(Συνέχεια)

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

ΜΙΑ πράξη ήθικη πούχαμε σήμερα χρέος νὰ τὴν ξεχωρίσουμε τιμητικά, εἶναι ἡ δήλωση πὸν δημοσιεύουμε σ' ἄλλη σελίδα, τῆς «Συντροφιάς τῶν φίλων τοῦ Παλαμά». Μερικοὶ νέοι μυζαλωμένοι καὶ φιλότιμοι, ἀπὸ τοὺς λιγοστοὺς καὶ ξεχωριστοὺς σημερινούς νέους, πὸν δὲν τὸ φανταστήκανε πὼς ἐπειδὴ τοὺς ξέφυγε ἀκούσια ἕνας στίχος, ξεπεράσανε κιόλας τὸν Παλαμᾶ, ἰδρῦσαν μιὰ φιλικὴ συντροφιά, μὲ τὸ σκοπὸ νὰ μελετήσουν τὸ ἔργο τοῦ μεγάλου νεοέλληνα ποιητῆ, νὰν τὸ δείξουνε, νὰν τὸ ἐπιβάλλουνε. Ὁ Παλαμᾶς, ὄχι μόνο γιὰ τὸν πολὺ κόσμο, μὰ, δυστυχῶς, καὶ γιὰ ἀρκετοὺς νέους, καλὰθιους καὶ μὴ, ἀπὸ κείνους πὸν ψευτοποζάρουνε γιὰ λόγιοι, χρησιμεύει γιὰ «λυθία λίθος» τῆς ἀξίας τοὺς μὰ καὶ γιὰ ζυγαριὰ τῆς διανοητικότητάς τοὺς. Μὲ τὸ νάβριονται τὸν Παλαμᾶ, φαντάζονται μερικοὶ πὼς παίρνουνε κάτιαν ἀξία. Κι αὐτὲς ἴσα ἴσα τὶς ἐλαφρότητες καὶ τὶς ἐνοστιπὲς βγαίνουνε σήμερα νὰ χτυπήσουν τὰ φιλότιμα καὶ ήθικὰ παιδιὰ πὸν ἰδρῦσαν τὴ «Συντροφιά». Ἔμεις, μιὰ εὐχὴ ἔχουμε νὰν τοὺς δώσουμε: νὰ μὴν κουραστοῦνε. Γιατὶ, κι αὐτὸ γίνεται ἐδῶ, στὸ βλογημένο τόπο μας. Νάρχίζει μιὰ δουλιὰ καλὰ, μ' ἐνθουσιασμό, μὲ φανατισμὸ, καὶ νάρχεται, γλήγορα γλήγορα ἡ κούραση νὰ τὴν κόβει στὴ μέση.

ΣΤΙΧΟΙ

1

Ὡ χελιδόνι, πὸν ἀνοιξες τὰ σταθωτὰ φτερά σου, τὴν ἀλαφρὴ ζωίλια σου σὲ νέους νὰ φέρεις τόπους, τὸ πρόσχαρο τραγούδι σου σ' ἄλλους νὰ πῆς ἀνθρώποις (πὸν), γιὰ μιὰ στιγμὸν κράτησε τὸ γοργοπέταμά σου.

Και πάρε μου τὴ σκέψη μου σὰ ἡλιόχαρμα ταξίδιου, πὸν ἀσάλευτη ἔμεινε ἐδῶ, χρόνια καὶ χρόνια τώρα. Βιβάθηκα πιά νὰ γεμῶναι στὰ μονοπάτια τὰ ἴδια, κι ὅλο στοὺς ἴδιους οὐρανούς νὰ πολεμᾶει τὴν πύθη.

2

Τοῦ χυνοπώρου νοσταλγός τὸ ἀργὸ τὸ πέρασμά μου, μπουμπουκία μου ἀνοιξιάτικη, δὲν κράτησα σὲ σᾶς, Παραδωμένη ἡ σκέψη μου· Κ' εἶναι κλειστὴ ἡ καρδιά σὲ κάθε λάμψη γέλιου εἴτε χαρᾶς. (διὰ μου,

Κι ἂν ἡλιαχτίδες ἦρθαν τὸ νοῦ μου νὰ πλανέσουν, δειλά, μακριὰ τοὺς ἔφυγα, τῆς νύχτας κενηγάρης, Μοῦ φτάνει ἐμὲ τὰστρόφεγγα τὴ σκέψη μου νὰ δέμῃ τὸν κρημὸ τῆς ἀργυρῆς τοὺς χάρης. (σὸν,

3

Μὲ τὸ σουρούπιωμα ἔφτασα στοὺς πράσινους λειμῶνες. Πολλὰ θραδάκια μὲ εἶδανε κι αὐγὲς πολλές, κ' ἐπῆραν κάτι ἀπ' τὴ μέσα μου βουή κ' ἐξύπνησαν οἱ ἀνθρώπες, καὶ τὰ λουλούδια εὐλαβικὰ στὸ πέρασμά μου ἐγείραν.

Και πῆρα γὼ ἀπ' τὰ πέταλλα, τὰ δροσοποτισμένα, κι ἀπ' τὰ μπουμπουκία πὸν ἀνοίγαν στὰ πράσινα τὰ κλάνα, τόση χαρὰ, τόση ἀνοιξη, πὸν εἶπα πὼς θάνα ἀλάνια, κι ἀγκάλιασα ὅλα τρυφερὰ μὲ μάτια μεθυσμένα.

4

Νοσταλγικό σπιτάκι μου μές στο Ισκιερό το δάσο,
 τώρα που φρύγει με σκληρά της ξηνητειάς ή πύρη
 ἄχ! λέω, νάταν το σώμα μου για μία στιγμή να γείρει
 κάτω απ' τη στέγη τη φτωχιά, γλυκά να ξεποστάσω!

Μά ή θάλασσα είν' απέραντη και τὰ βουνά μεγάλα,
 και ή μέρα που θά ξαναϊδώ τη χαμηλή σου θύρα
 πολύ μακριά. Δακρύνοντας απόφαση το πήρα,
 και πίνω—ἄλλ—του χωρισμού την πίκρα στάλα-στάλα.

5

Τραγουδι έρωτικό, που πᾶς με τοῦ κυμάτου τὸν ἄφρο
 στους ἔρμους βράχους τῆς ὀχτιάς, ἀπότομα νὰ σή-
 (σεις)
 πόσο βαθιά μου ἐσκόρπισες τὸν ἦχο σου τὸν ἀργυρό.
 σὺν κρύο νερό νεραῖδοβρύσης!

Και τώρα μέσα στη σιωπή που γύρω ἀπλώνεται παν-
 (του)
 στη θάλασσα, στὸν οὐρανό, στὸν κάμπο, στάκρογιάλι,
 μάταια προσμένο—ἠμέ—ξανά τοῦ τόνου σου τοῦ μα-
 (γικου)
 το μουσικό ἀνατόξιασμα νὰ ξεχυθεῖ και πάλι.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΧΑΤΖΙΝΗΣ

ΚΡΙΤΙΚΕΣ ΣΕΛΙΔΕΣ

ΨΥΧΑΡΗΣ: Τὰ δυὸ τριαντάφυλλα τοῦ Χάρου

2

Τὰ τρία τὰ στερνὰ γράμματα τῆς Μύρρας ὁ Κο-
 στῆς δὲν τὰ διάβασε. Μιά φοβερὴ ἀρρώστια, που ἀ-
 πό καιρὸ τοῦ ρουφοῦσε τὴ ζωὴ και που ἡ Μύρρα
 οὔτε τὴν εἶχε ὑπομιαστει, τὸν ἔρηξε κι αὐτὸνε νε-
 κρό, κ' ἔτσι δὲν πρόφτασε οὔτε τὴ θρησκεία του νὰ λ-
 λάξει, ὅπως τόχε σκοπό, για νὰ διευκολύνει τὴν παν-
 τρεία του. «Τῆς ἀγάπης ἡ φουρτούνα τοὺς ἀρπαξε
 και τοὺς δυό. Ἐνάντια τοὺς σταθήκανε ὅλα. Μὰ και
 νὰ μὴν τοὺς στεκόντανε, τί τοὺς ὠφελοῦσε; Ναι, τί
 θὰ τοὺς φελοῦσε και νὰ μὴν τοὺς πείραζε κανένας;
 Τί θὰ τοὺς φελοῦσε, κανένα ἐμπόδιο νὰ μὴ θρίσκα-
 νε μπροστά τους, στὸ δρόμο που βαδίζανε; Τί θὰ
 τοὺς φελοῦσε και νὰ παρθοῦνε; Πάλεψα ἐγὼ μὲ τοὺς
 ἀθρώπους, μὲ τῶν ἀθρώπων τὴν κακία. Παλέβανε
 ἀφοί μὲ τὴν ἀρρώστια, μὲ τὴ φύση τὴν ἴδια. Τὸν ἔ-
 νινε τὸν ἔσθησε τὸ χτικιό τὴν ἄλληλε, λίγο λίγο τὴν
 ἔλωσε ἡ ἀγάπη, που δύναμη δὲν εἶχε μέσα τῆς, ὅση
 ἔμεπε, νάντισταθῆ παραπάνω», γράφει ὁ Ψυχάρης.

Οἱ δυὸ ψυχές σήσανε, λιώσανε σὰ δυὸ λαμπάδες.
 Ὁ Ψυχάρης, που βλέπει πὼς ὅλο αὐτὸ τὸ κακὸ εἶ-
 τανε τὸ ἀποτέλεσμα μιᾶς κοινωνικῆς πρόληψης, μαζί
 μὲ τὰ δάκρια που χύνει για τὸν ἀδικο θάνατο τῶν δυὸ
 ἀγαπημένων, κάθεται και φιλοσοφεῖ πάνω στὸν τάφο
 τους, κάνοντας και λίγη κοινωνιολογία: «Ἀφήστε, ἀ-
 φῆστε, σοφοὶ και φιλόσοφοι, τὰ συστήματα και τὰ
 βιβλία. Για τὸ καλὸ δουλέβετε, τὸ ξαίρω, για τὸ κα-
 λὸ, σὺν τὸν Πλάτωνα μᾶς φτεῖνάτε καινούργιες πο-
 λιτείες, μᾶς δείχνετε κόσμους καινούργιους, ὅπου

φτώχεια δὲ θὰ ὑπάρχη, ὅπου δὲ θὰ πεδησῆ κανέ-
 νας ἀπὸ τὴν πείνα κι ἀπὸ τῆς πείνας τὰ βόσανα, ὅ-
 που θὰ ζοῦνε ὅλοι σὺν ἀδέρφια, ὅλοι σὺν ἀθρώποι, ἀ-
 φοῦ τὸ ἴδιο δικαίωμα κάθε ἀθρώπος ἔχει, νὰ δουλέ-
 θη, νὰ τρώη και νὰ ζῆ. Τὰ ξαίρω, τὰ ξαίρω! Μὰ
 σὺς γυρέβω, σὺς ζῆτω, ἄλλιως νὰλλάξετε τὸν κόσμο.
 Νὰ μᾶς νὰλλάξετε λιγάκι, σὺν μπορεῖτε, τοὺς ἴδιους
 ἐμᾶς, νὰ μᾶς ἀλλάξετε τὴ ζωὴ μας, και δύναμη νὰ
 μᾶς δώσετε περισσότερη, νὰ μᾶς κίμετε ἀθρώτους.
 Νὰλλάξετε τὶς ψυχές, για νὰ μποροῦνε νὰ παίρνουν-
 ται ὅσοι ἀγαπιούνται. Κ' ἔτσι νὰ στερεώσετε πρῶτα
 πρῶτα τὸ δικαίωμα που κάθε ἀθρώπος ἔχει νάγαπᾶ,
 ἐπειδὴ ὁ σκοπὸς μας ὁ πῶς μεγάλος, ἡ ἀπαραιτήρη
 και πρῶτη μας ἀνάγκη θέλει νάγαποῦμε και νὰ μᾶς
 ἀγαποῦνε, ἀφοῦ, ἄς τὸ ποῦμε φανερά, ἡ μήτρα τοῦ
 κόσμου εἶναι ἡ ἀγάπη.

Ὁ Ψ. που ὡς γνωστὸ εἶναι ἕνας ἐθνικιστῆς, μὲ
 τὴν πλάτηρη ἐννοεῖται σημασία αὐτοῦ τοῦ ὅρου, πέ-
 φτει ἔτσι σ' ἕνα φαῖλο κύκλο. Για νὰλλάξει—λέει—
 ὁ κόσμος, χρειάζεται νὰλλάξουνε οἱ ψυχές πρῶτα.
 Μὰ και νὰλλάξουνε οἱ ψυχές, ἀδύνατο, ἂ δὲν ἀλ-
 λητῆ πρῶτητερα ὁ κόσμος. Ὅλες αὐτὲς οἱ κοινο-
 νικὲς πρόληψες στηρίζουνται πάνω στη σημερὴν κοι-
 νωνικὴ οργάνωση που για νὰ προστετῆσει τὰ συμφέ-
 ροντά τῆς, καλλιεργεῖ μὲ τὰ σκολεῖα και μὲ ὅλα τὰ
 μέσα κάθε πρόληψη, διακονεῖ τις πλάνες και τὰ
 μίση για νὰ κρατεῖ τοὺς ἀθρώπους μακριὰ ἀπὸ τὴν
 ἀλήθεια, κ' ἔτσι νὰ μπορεῖ νὰ τοὺς ξεμεταλλεύεται
 εὐκολώτερα. Μέσα σ' ἕνα σοσιαλιστικὸ καθεστὸ, που
 καταργεῖ τις κοινωνικὲς τάξεις, που κάνει τὴ θρη-
 σκεῖα ἰδιωτικὴ ὑπόθεση, δὲ θὰ μποροῦσε νὰ δημιουρ-
 γηθοῦνε τὰ δυὸ αὐτὰ ἐρωτικὰ δράματα που μᾶς ζου-
 γράφισε ὁ Ψ. Βέβαια ὁ ἐθνικισμὸς τοῦ Ψ. κρύβει
 μέσα του τέτιο ποσὸ ἀνθρωπισμοῦ, που δὲν μπορεῖ
 νὰ συγκριθεῖ διόλου μὲ τὸ δόλιο και συμφερόντολογο
 ἐθνικισμὸ τῶν ἰστών τῆς πλουτοκρατίας, που τὸν με-
 ταχειρίζουνται σὰ μάσκα, για νὰ ρουφοῦνε τὸ αἷμα
 τῶν ἀνθρώπων καλῆτερα. Ὁ Ψ. στις πατριδες δὲ
 βλέπει σύγκρουση συμφερόντων. Βλέπει τὴ ζωὴ σὺν
 ἰδιολόγοι, σὺν ποιητῆς, και δὲ θέλει νὰ πιστεῖσει πὼς
 ἀφοῦ ὅλες οἱ πατριδες στὴν ἴδια οἰκονομικὴ βάση
 ἀκουμποῦνε, εἶναι ἀναγκασμένες και τὴν ἴδια ἠθι-
 κὴ νάκολοῦθουνε, ἀδιάφορο ἂν κίποτε, για λόγους
 τυχαίους, ἡ μιὰ παρουσιάζεται ἠθικώτερα ἀπὸ τὴν
 ἄλλη. Ἐμεῖς πιστεύουμε πὼς ὅλες οἱ ἀστικὲς τάξεις,
 που διευτύνουνε σημερα τὸν κόσμο, εἶναι ὅλες ἀπὸ
 τὸ ἴδιο πανί, και γι αὐτὸ, ἐὰν ἡ ἀνάγκη τοῦς τὸ ἐπι-
 βάλει, δὲ δυσκολεύουνται νὰ μεταχειριστοῦνε τις ἴδιες
 μέθοδες τῶν ἀντιπάλων τους, που τις κατηγοροῦσα-
 νε. Βέβαια ἂν ὅλοι οἱ ἀστοὶ τοῦ κόσμου εἶχανε τὸν
 ἀνθρωπισμὸ τοῦ Ψ., ἡ κοινωνικὴ μεταβολὴ θὰ εἶ-
 τανε περιττὴ. Μὰ δὲν μποροῦμε νὰ ἐμπιστευτοῦμε
 τὴν τύχη τοῦ κόσμου στὴν ἀγαθὴ διάθεση μερικῶν
 ἀγαθῶν ἀτόμων. Θέλουμε τέτοια οργάνωση, που νὰ
 κάνει στὸ μέλλο ἀδύνατη κάθε καινούργια ἀνθρωπο-
 σφαγή, και πιστεύουμε πὼς ὅχι ὁ ἐθνικισμὸς μὰ ὁ
 Διεθνισμὸς θὰ δημιουργῆσει τὸν ἀνώτερο πολιτισμὸ,
 θὰ τυπῆσει τὴ ζωὴ, και θὰ φέρει τὴ βασιλεία τῆς
 Ἀγάπης, που, ὅπως πολλὸ φράσα τὸ λέει ὁ Ψ., εἶναι
 ἡ μήτρα τοῦ κόσμου.

Ὁ Ψ. εἶναι ὁ πιστὸς τῆς Ἀγάπης. Κανεὶς ἀπὸ
 τοὺς Ἕλληνας λογοτέχνες δὲν τὴν ἐνωσε τὴν ἀνά-

ΝΕΕΣ ΓΑΛΛΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

Φιλολογία. — 'Ανθολογία τῶν ποιητῶν τοῦ Σααράβια. — Μπαϊλῦ : Ἡ κλασσικὴ σχολή (ἔκδοσ. Κολέν).

Ποίηση. — Πῶλ Φόρ : Στὴ χώρα τῶν μύλων, Τὸ ταξίδι στὴν Ὀλλανδία (ἔκδ. Φασκέλ). — Μπουγκαρπιές : Τὰ τριαντάφυλλα κάτω ἀπὸ τὰ κυπαρίσσια (ἔκδ. Περέν).

Ρομάντζα. — Βικτώρ Μαργκερίτ : Μία ἀνθρώπινη καρδιά (ἔκδ. Φλαμαριόν). — Ζάν Ρισπέν : Ἡ γωνιά τῶν τρελῶν (ἔκδ. Φλαμαριόν). — Ρομαίν-Ρολλιάν : Πέτρος καὶ Λύς (ἔκδ. Ὀλλεντόρφ).

GRAZIELLA

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΑΠΟ ΤΟ ΜΟΝΑΧΟ

— «Ὁ Βαβυλώνιος Πύργος» τοῦ Πόντεν.

— Ὁ Ζοζέφ Πόντεν εἶναι γνωστός στοὺς ἀναγνώστες τοῦ «Νουμά» ἀπὸ τὸ βιβλίον του «Ἑλληνικά Τοπεῖα», γιὰ τὸ ὁποῖο γράψαμε δῶ καὶ λίγον καιρὸ. Σήμερον θέλομε νὰ δώσουμε στὴ στήλη αὐτὴ μιὰ ἰδέα γιὰ τὸν Πόντεν, ὡς μυθιστοριογράφου, παίρνοντας γιὰ βάση τοῦ ἄρθρου μας δυὸ ἀπὸ τὰ καλύτερά του ἔργα. Ἡ ὑπόθεσις τοῦ μυθιστορήματος «Ὁ Βαβυλώνιος Πύργος» (Der Babylonische Turm) εἶναι ἡ ἱστορία ἐνὸς ἐργολάβου οἰκοδομῶν, ἐκείνου τοῦ ἀνθρώπινου τύπου, ποὺ ἰσως ἀνάμεσα σὲ ὅλα τὰ ἐπαγγέλματα χαρακτηρεῖται περισσότερο τὴν τάσιν τοῦ ἀνθρώπου τῆς σημερινῆς κοινωνίας γιὰ τὴν ἀτομικὴ «ἐπιπόδοσ». Ὁ Γκροσγιόχαν (ὁ ἥρωας τοῦ ἔργου), ποὺ κατάγεται ἀπὸ ἓνα τίμιον καὶ ἐργατικὸν οἶκον τοῦ περικεῖται καλοῦ καιροῦ, ἐκείνου τοῦ καιροῦ, ὅπου στὴν Εὐρώπῃ βασιλεὺς ἀκόμα τὸ χεῖρ τοῦ ἐργάτη κι ὄχι ἡ μηχανή, γίνεται θύμα τοῦ μηχανιστικοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς του. Ἡ τάσις του νὰ «προκόψῃ», γίνεται ἡ καταστροφὴ του, ὑπὸ οἰκονομικὴν μὰ καὶ ὑπὸ ἠθικὴν μορφήν. Εἶναι ὁ τύπος τοῦ προπολεμικοῦ Γερμανοῦ, ὅπως παρουσιάζεται ἕστερα ἀπὸ τὴν εὐκολὴν νίκη τοῦ 1870 καὶ μετὰ τὴν ἐξέλιξιν τῆς μεγάλης βιομηχανίας, καὶ ὅπως μᾶς τὸν παρασταίνει τόσο τέλει ὁ Heinrich Mann στὸ περιφραστικὸν τοῦ ἔργου «Ὁ ὑπὴκοος». Τὸ πνεῦμα καὶ ἡ μόρφωσις ἀποτελοῦν μονάχα τὸ μέσον γιὰ τὸ σκοπὸν τῆς ζωῆς αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων.

«Ὁ πατέρας μου εἶχε κάμποσα λεφτά, ἀπὸ τὸν παπποῦ εἶχε κληρονομήσει ἓνα καλὸν κρασοπολυεῖον. Μὰ νόμιζε, ὅπως ὅλοι οἱ πατέρες, πὼς ὁ γιὸς του ἔπρεπε νὰ γίνῃ κάτι καλύτερον ἀπ' ὅτι εἶταν ὁ ἴδιος. Ἔτσι ἔγινε δικηγόρος. Καὶ ὅποιος ἔχει γίνῃ δικηγόρος, φτάνει σιγά σιγά στὶς πύλας ἀψηλῆς θέσεως, πορεῖ νὰ γίνῃ δικαστὴς καὶ ὑπουργός, γιὰ τὴν τὸ σύνθημα στὴ γῆ εἶναι σήμερον νὰ «προκόψῃς», πρὸ πάντων στὴ Γερμανία. Στους περισσότερους ἀνθρώπους «ἐπάγγελμα» σημαίνει οὐτίλος, ἡ δύναμις ἢ ὁ παράξ· ἂν εἶναι δυνατὸν καὶ τὰ τρία μαζί. Μόρφωσις ἀποχτᾶται κανεὶς μονάχα, γιὰ νὰ λάμπῃ μπροστὰ στους ἄλλους ἢ νὰ φτάσῃ σὲ κανένα μεγάλο ἀξίωμα. Ἔτσι δουλεύουν καὶ «προκόβουν» ὅλοι, τὰ πλοῦτα τοῦ λαοῦ καὶ ἡ δύναμις τοῦ κράτους μεγαλώνουν. Γι' αὐτὸ ὁ Ἑγγλέζος μᾶς κοιτάει μὲ μάτι ὄχι καλόν. Ποτὲ ὁ κό-

μος δὲν εἶδε μιὰ τέτια «ἐπιπόδοσ». Μὰ ὅλο αὐτὸ δὲ θὰ πείραζε, ἴσα ἴσα στὸ πείσμα τοῦ Ἑγγλέζου, ἃ δὲν εἶχαμε μὲ τὸ σύστημα αὐτὸ τόσες ἄλλες ἠθικὲς ζημιές. Σήμερον πολλοὶ λίγοι ἔχουν καιρὸ νὰ διαβάσουν κανένα καλὸν βιβλίον, ὅλοι δὲν ἔχουν καιρὸ καὶ διάζονται. Μὰ ποῦ θὰ καταλήξουμε ἔτσι; Ἡ χαρὰ γιὰ τὴν μόρφωσις, ἡ τάσις νὰ πλουτίσουμε τὸ πνεῦμα καὶ νὰ ἐξευγενίσουμε τὴν καρδίαν, χαθήκανε· ποῖός τὰ αἰσθάνεται σήμερον αὐτὰ; Νὰ ἔχει κανεὶς τὸ ἐπάγγελμα, νὰ δημιουργήσῃ ἀπὸ τὸν ἑαυτὸν τοῦ ἑναν ἔξυπνον, καλὸν ἄνθρωπον, λένε, αὐτὸ δὲν εἶναι κανένα ἐπάγγελμα».

Ἔτσι τὰ μέλη τῆς οἰκογένειας τοῦ Γκροσγιόχαν, ἡ γυναίκα του καὶ τὰ παιδιά, ζῶντα ζῶντα μὲ μιὰ ἐπιπόδοσιν, πρὸς τὴν χρωστέται ὁ συγγραφεὺς στὴ γνώσιν τοῦ τῆς πραγματικότητος καὶ στὸ σεβασμὸν τοῦ ποὺ ἔχει μπροστὰ στὴν ποιικίαν καὶ στὴ δύναμιν τῆς ζωῆς. Τὸν ἀφύσικον βίον τῆς σημερινῆς ἀσιατικῆς οἰκογένειας ἀποδίδει, μ' ὅλο του τὸ δίκιον, πρῶτ' ἀπ' ὅλα, στὸ γεγονός, ὅτι οἱ περισσότεροι γονεῖς ζητᾶνε ἀπὸ τὰ παιδιά τους πρῶτα σεβασμὸν καὶ ἕστερα, πολὺ ἕστερα, ἀγάπην. Εἶναι ὁ πρῶτος λόγος, νομίζουμε καὶ μεῖς, ποὺ γεννᾷ τόσες φανερὰς ἢ κρύφιας τραγωδίας μέσα στὴν ἴδιαν οἰκογένειαν, καὶ τὸ πρόβλημα αὐτὸ θὰ λυθῇ μονάχα, ἂν ἀνάμεσα στους γονεῖς καὶ στὰ παιδιά κανεὶ ὁ σεβασμὸς τόπο στὴν ἀδόλη ἀγάπην καὶ ἐμπιστοσύνην. Μονάχα δὲν τὰ διαφορὰ μέλη τῆς οἰκογένειας γίνονται σὰ φίλοι (ὅπως σὲ κείνον τὸ θαυμάσιον δῆγμα τοῦ Ταγκόπουλου «Ζωὴ καὶ ζωὴ», ὁ πατέρας καὶ ὁ γιὸς), δὲν γονεῖς καὶ παιδιά περισσότερο ἀγαποῦνται παρὰ σέβονται, μονάχα τότε θὰ βροῦμε, μὲ τὸν καιρὸν, τὸν ἰδεώδη τύπον τῆς οἰκογένειας. Στὸ μυθιστόρημά μας βλέπουμε τί εἶναι τὸ τραγικὸν ἀποτέλεσμα τῆς μυστικότητος, τῆς ἀνελευθέριας καὶ τῆς σιωπῆς ποὺ βασιλεύει στὴν οἰκογένειαν τοῦ Γκροσγιόχαν. Οἱ γονεῖς δὲ σμίγουν μὲ τὴν καρδίαν τῶν παιδιῶν τους, γιὰ νὰ μὴν «τοὺς δώσουν θάρρος», καὶ τὰ παιδιά πάλι δὲν καταλαβαίνουν τὴν γλώσσαν τοῦ πατέρα καὶ τῆς μάνας. Ἔτσι, μὲ ὅλη τὴν φαινομενικὴν ὁμόνοιαν, ὑπάρχει ἀνάμεσά τους κάτιο χάσμα, ποὺ μὲ τὸν καιρὸν καταστᾶ ἀνεφύρτον.

Ἡ ποιικίαν ποὺ τόσο χαρακτηρεῖται τὸ βιβλίον αὐτὸ, φαίνεται ἐπίσης στὰ δευτερεύοντα πρόσωπα τοῦ ἔργου. Μπροστὰ στὸν ἀναγνώστη περνᾶνε ὅλοι οἱ τύποι τοῦ ἀνθρώπινου γένους, πατέριαι καὶ ἄλλοι ἐργάται, τίμοι καὶ καλιάνθρωποι, σοφοὶ καὶ δίκαιοι, καὶ μὲ μεγάλην τέχνην πέτυχε ὁ συγγραφεὺς νὰ κυριαρχήσῃ στὸ τόσο μεγάλο ὕλικόν, νὰ σκιασθῇ καθεὶ πρόσωπον διαφορετικὰ ἀπὸ τὸ ἄλλο καὶ νὰ μένῃ πάντα στὰ ὅρια τῆς πραγματικότητος.

Σεχωρίζουμε ἀπὸ τὸ βιβλίον αὐτὸ τὸ κεφάλαιον «Τὸ ὄριον». Τὸ κομμάτι αὐτὸ πρέπει νὰ θεωρεῖται μόνον τοῦ ὡς ἓνα ἀριστοῦργημα τῆς σημερινῆς Γερμανικῆς φιλολογίας. Διαβάζοντάς το, νομίζεις πὼς ἀκοῦς τὴν μουσικὴν ἐνὸς Μπετόβεν. Θὰ ὑπάρχουν λίγα κομμάτια στὴν παγκόσμιαν φιλολογίαν, στὰ ὁποῖα βρίσκονται τόσο σιμὰ ἡ ποίησις, ἡ μουσικὴ καὶ ἡ ἀγάπη, τὰ τρία αὐτὰ θεῖα δῶρα. Ἐδῶ μόνον δυὸ τρία λόγια ἀπὸ τὸ κεφάλαιον αὐτὸ :

«Ἀπὸ τὰ τρία ὄργανα ἔβγαίνε ἀρμονικὰ ἡ γνώσις τοῦ ἐπίγειου καὶ γι' αὐτὸ καὶ ἡ ἀγάπη γιὰ τὸ ἐπίγειον. Ἀπὸ τὸ βιολί, ἀπὸ τὸ τζέλλο καὶ ἀπὸ τὸ πιάνο ξε-

πρόβαλε πρώτα σιγά κ' έπειτα όλο πώ δυνατά τό Θείο μοτίβο : 'Αγάπη ! 'Αγάπη ! 'Αγάπη πέραν τού σκληρού έγώ σου, αγάπη πέραν τού κήλου τής οικογένειάς σου, 'Αγάπη πέραν τού λαού σου, 'Αγάπη από πάνω από τούς 'Ανθρώπους, για τις πέτρες και ταστέρια, για τή ζωά και για τή δροσιά, 'Αγάπη από πάνω από κάθε σκοπό τής ήδονής, τής γέννησης παιδιών, τής αγάθουεργίας, 'Αγάπη από πάνω από τόν έαυτό σου και τούς δικούς σου, αγάπη από πάνω από τούς λαούς !»

Στό «Βαβυλώνιο Πύργο» θέλει ο Πόντεν να δείξει στα πρόσωπα τού Γερμανογίχταν και τών δικών του τήν τραγωδία τού Γερμανικού λαού. 'Ο πόθος για επίγεια πλούτη, για άτομική δύναμη και ή περιφρόνηση τής αληθινής αξίας τής ζωής που έπρεπε να είναι τό πνεύμα και ή αγάπη, αυτά αποτελούνε τή βαθύτερη έννοια τής Γερμανικής, μα και τής Εθνωπαικής καταστροφής. Γι αυτό τό βιβλίό τούτο δεν είναι καθρέφτης μόνο τού Γερμανικού λαού, όπως νομίζουν πολλοί, μα όλης τής ανθρωπότητας, ή οποία, όπως έδειξε ο πόλεμος, έχασε και έχασε τόν αληθινό τής προσορισμό.

Στό ερχόμενο φύλλο θάναλύσουμε τήν «Παρθενία» (Gungfränlichkeit) και θά μιλήσουμε και για τήλλα έργα τού Πόντεν.

Μόναγο

ALEX. STEINMETZ

ΝΕΑ ΒΙΒΛΙΑ

Δ. Π. ΤΑΥΚΟΠΟΥΛΟΣ : «ΠΩΣ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΓΚΕΛΑ», Β' έκδοση με ανέκδοτα στίχα τής φυλακής. (Ζαφειράκης — Βαλάκης — Τά περιστέρια, — 'Η Χρυσοκουρούνα κτλ. κτλ.) 'Εκδοση «'Αθηναϊκού Βιβλιοπωλείου» Δραχ. 2.50.

Παύλου Νιρβάνα : ΘΕΑΤΡΟΝ ('Ο αρχιτέκτων Μάρθα—Μαρία ή Πενταγιώτισσα). 'Εκδοση Βιβλιοπωλείου Σιδέρη, Δρ. 5.

Τριλούσσας : ΜΥΘΟΙ, μετάφρ. Κ. Τριχογλήδης. 'Εκδ. «'Αθηναϊκού Βιβλιοπωλείου» Δρ. 2.50.

Περικλή Χ. Λουκοπούλου : ΣΚΟΡΠΙΣΣ ΜΑΤΙΣΣ. — «Ποιήματα με πρόλογον έναντιόν ώρισμένων φιλολόγων». — 'Ο φίλος κ. Λουκοπούλος φοβερίζει στον πρωτοτυπώτατο πρόλόγο του πως θά μεταφράσει τά ποιήματά του σε ξένη γλώσσα, για να τού τά κρίνουν ξένοι κριτικοί. Περιφρόνησε λοιπόν και μεις νακούσουμε από ξένους κριτικούς τί αξίζουν τά ποιήματά του, για να σάς τό πούμε.

Βλ. Γαβριηλίδη : «ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ». 'Εκδ. 'Ελευθεροδότη, Δραχ. 3.50.

'Εδ. Μπερυστάιν : «'Η ΑΠΕΡΓΙΑ — ο χαρακτήρ και αί συνέπειαι τής». Μετάφρ. Σπ. Β. Κορώνη. 'Εκδ. 'Ελευθεροδότη, Δρ. 6.

ΞΕΝΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

— «Mercure de France» (1 'Ιουλίου 1921). — Ροσνύ : 'Ο χρόνος και τό διάστημα. — Μπρονέτ : 'Η τέχνη τού να ζεις στό έργο τού Λαφονταίν. — 'Αντρέ Σπίο : Ποιήματα. — Λουί Φώρ-Φαβί : Οί όμορφες μέρες τού 'Οχτώβρη (νουβέλλα). — Ντυ-

μέλ : Πράγα. — Κεμάλ βέη : Οί περιπέτειες τού 'Αλή βέη κτλ.

— «Mercure de France» (15 'Ιουλίου 1921). — Ντέ-λα Ρεβελιέρ : Οί συμμαχίες μας κ' ή Πολωνία. — Ζυρξ Ζυερί : Τραγωδία τής ερημίας : — Ζακ Ρεμπούλ : 'Ο έραστής μόνος. — Παραντόλ : Μιά φιλολογική άρρώστεια. — Κεμάλ Βέη : Οί περιπέτειες τού 'Αλή βέη, ρομάντζο κτλ.

— «La Revue Critique» (25 'Ιουνίου 1921). — Ζαν Ριβάλν : Είτανε τέσσερις φίλοι. — 'Αντρέ Τε... ρβί : 'Ο άλυσοδεμένος ποιητής. — Κουρβίλ : 'Η σιωπή τού Λαφονταίν. — 'Αλμπέρ : 'Ερωτικές όδές. — Λουί Τομά : Κείνο που περνά, κτλ.

ΧΩΡΙΣ ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΜΟ

Τά προσωπικά γράμματα προς τόν κ. Δ. Π. Ταγκόπουλο παρακαλούμε να στέλνονται : Poste Restante έξωτερικού.

— κ. Σ. Ρ. Δυστυχώς όχι και τόσο πιτυχεμένο. Στείλε κανένα άλλο. — κ. Δημ. Πομ. Κανένα άλλο πώ καλό. κ. Φ. Σκ. 'Εχει πώ όμορφα γιούλια ή Πάτρα, πιστέψέ μας, και δείχνεις και σύ πως μπορείς να γράφεις πώ όμορφους στίχους κι όχι σαν και τούτους :

Στό μυαλό θενά μου φέρτε
κειόν που ξέρτε !

— κ. 'Αλ. Λιδ. Να προσπαθήσεις να γράφεις καλύτερους στίχους. — κ. Κ. Ρηγ. 'Ο καημένος ο 'Γιάννης ο Τσέκουρας τσεκουρώθηκε αλύπητα από τόν ειδικό κριτικό μας. — κ. Μ. Μ. Γράφεις μεγάλα γράμματα. χριστιανέ μου, και καλά πανωγράμματα. 'Αφού έχει εγκριθεί ο «Νικολάκης Σειτζής» θά δημοσιευτεί. — κ. Κασ. 'Εμ. 'Αθώα πειράγματα και να μās συμπαθās. Στείλε μας και θά σου λέμε φιλικά τή γνώμη μας. — κ. Ζαχ. Φ. 'Αρκετά καλό τό δεύτερο. — κ. Ν. Ζαν. Δεν τό λάβαμε. Σαναστείλ' το μας. — κ. Α. Φ. Τή λατέρνα και τή κιάρα. Μα δεν τό μελετάς και λόγου σου τό τελινό ν ; Σάν ταυτί σου δε διαμαρτύρεται γι' αυτή τήν άφορητη ντισονάντσα, πώς έχεις τήν άπαίτηση να γράφεις καλούς στίχους ; — κ. Θ. Μ. Νός. Στό καλάθι. — κ. Μ. Γεωρ. 'Αμάν, για τό θεό, μη μās στείλεις τό «σπαραξικάρδιο» και τήλλα, τά όχι σπαραξικάρδια μα καλούτσικα, να μās τά στέλνεις ένα ένα κι όχι όλα μαζί μάτσο. — κ. Γ. 'Ακρ. 'Οχι. — κ. Τ. Περ. 'Εχει αίσθημα άρκετό μα και λαθεμένους στό μέτρημα μερικούς στίχους. — κ. Π. Μπεφ. Θά δημοσιευτεί. — κ. Γ. 'Ανδ. Θά τό διαβάσουμε τό «Κρίμα μου» και θά σου γράψουμε ξεχωριστά τή γνώμη μας. — κ. Χρ. Μολ. Βρίσκεται ένα γράμμα τού 'Εφτ. για σένα στό γραφείο. Πέρασε νάν τό πάρεις. — κ. Γ. Α. Παπ. Τά ποιήματα δεν ανακρίνονται μα εγκρίνονται. Τό δικό σου άνεκρίθη κ' άφού τό θέλεις έτσι, και κρίθηκε, δυστυχώς, για τό καλάθι.

ΒΓΗΚΕ:

ΤΟΥ ΓΚΑΙΤΕ

MINION

Β' ΕΚΔΟΣΗ

ΑΘΗΝΑΪΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ

ΓΑΝΙΑΡΗ & ΣΙΑ

— 3 ΣΟΦΟΚΛΕΟΥΣ 3 —

ΔΡΧ. 2

τὸς τὸ ἴδιο. Σταμάτησε τὴ δουλιὰ πού εἶχε ἀρχίσει, καὶ εἶπε μὲ ἀνακούφιση:

— Αἴ! Βέβαια δὲν μπορῶ νὰ γίνω βῶδι, μὰ τί περᾶζει; ἔγινε ὁ πιδὸ χοντροῦς ἀπ' ὄλους τοὺς βατράχους τοῦ τόπου μου, κι αὐτὸ μοῦ φτάνει γιὰ νὰν τοὺς ἐπιβληθῶ!...

ΑΝΘΡΩΠΟΣ ΚΑΙ ΦΙΔΙ

Ἐκεῖ πού κοιμότανε μιὰ μέρα, σ' ἓνα χωράφι, ἔνας ἄνθρωπος, ἀνειρεύτηκε πῶς μιὰ πεντάμορφη κόρη τὸν εἶχε σφιχταγκαλιάσει. Ἐπετιέται ἀπὸ τὴ λαχάρα του κι ἀλί του! ἀντὶ πανώρια κόρη, βλέπει ἔνα φίδι πελώριο κοιλουριάσμενο στὸ λαιμὸ του, ἔτοιμο νὰ τὸν πνίξει.

— "Α! Σὺ εἶσαι; μικρὸ τὸ κακὸ!... Ἐγὼν κατεροῦσα χειρότερα! ἔλεγε ὁ φίλος, ὅσο ξετυλιγότανε τὸ φίδι.

Μὰ ἀπὸ τότε, τὴση ἐντύπωση τοῦκνε αὐτὸ τὸ ὄνειρο, ὥστε μὲς στὸ μυαλό του ἀνακάτανε γυναίκα καὶ φίδι. Καὶ ἡ ἰδέα αὐτὴ περισσότερο τοῦ στερεώθηκε ὅταν, μιὰν ἄλλη φορὰ, εἶδε στὸν ὕπνο του πῶς μιὰ πελώρια ὄχιά τοῦ κοιλουριάστηκε στὸ λαιμὸ, καὶ ἔσπλησε καὶ θοῆκε πλάι του τὴ γυναίκα του, — πού, ὡς τὸ ποῦμε, εἶταν τέρας στὴν ἀσκημιά, — νὰ τὸν σφιχταγκαλιάζει.

Κ. ΤΡΙΚΟΓΛΙΔΗΣ

ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ

Τῆς καρδιάς μου τὰ μάτια σφραγιστὰ ἔναι καὶ τώρα, μάταια ἡ Φύση μοῦ δείχνει τὰ χουσὰ τῆς τὰ δῶρα. Τόσο ἀλάργα γιὰ πάντα ἡ σύλογή μου μακραινέι. Τοῦ κακοῦ κι ἂν μιλάνε, τῆς καρδιάς μοῦ δὲν κραίνει.

Ροδονιὲς ἀνθισμένες μωσοδορέχουν τὰνδόνια, κ' εὐκοδιὲς ἀνασάζουν τὰνθισμένα τοὺς κλώνια. Κι ἂν τοῦ γήλιου τὸ γέλιο ἀπλάκωνεται γύρω, Γαὶ γιγείω ἀκροτόπι τὴν καρδιά μου νὰ σειρο.

Κι ἂν περνώντας στάφτια μοι, μελισσοῦλα βοῦίξει, σὰ νὰ λέει στὴν ψυχὴ μου, τὴ θλιμμένη, νὰ ἐλπίζει, τῆς καρδιάς μου σφαλνοῦνε τὰ ματόφυλλα πάλι.

Κι ἂν φιλι ἡ πετλοῦδα στὰ κρινάνθια ἀναδίνει, Τοῦ στηθοῦ μου ξεσπᾶνε σιγομίλητοι οἱ θρόνοι. Μάτια πάντα προσμένω, λυτρωμὸ μοι μι' ἀγκάλι.

Πάτρα

Α. ΡΟΔΟΦΕΙΤΗΣ

ΑΠΟ ΒΔΟΜΑΔΑ ΣΕ ΒΔΟΜΑΔΑ

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Γιάννη Ζερβού: «Ρυθμοὶ Ζωῆς», Ἀθήνα 1921.

— Β. Γιαννόλα: Ἐθδύνη καὶ Ἐλευθερία, Κάιρο 1921. — Δουὶ Ρουσεὶλ: «Ἡ Γλωσσικὴ διδασκαλία στὸ δημοτικὸν σχολεῖον, κ' ἡ ἐκθεσὴ τῆς Ἐπιτροπῆς», Ἀθήνα 1921. — Τραγοῦδια τοῦ λαοῦ μας ἀνθολογημένα γιὰ τὰ παιδιὰ, Ἀλεξάνδρεια 1921. — Μαρίας Βόλζου: «Δεβαντινισμοί».

— Ἡ ποιητικὴ σύλογή τοῦ Γιάννη Ζερβού, εἶναι ἀξιοδιάβαστο βιβλίον. Ὁ ποιητὴς ζουγαφίζει τὴ νησιώτικη ζωὴ καὶ τὸ τραγοῦδι του ἀναβλύζει σὰ θαλασσινὸν δημοτικὸν τραγοῦδι. Ὁ ἀδερφὸς τοῦ ποιητῆ, πού γράφει τὸν πρόλογο, μᾶς δεβαιώνει πῶς: «τὰ ποιήματα τ' ἀδελφοῦ μου εἶναι εἰκόνας ἀπὸ τὴ ζωὴ τοῦ νηιοῦ μας, τῆς παινεμένης Κάλυμνου, καὶ τῆς ζωῆς τοῦ νηιοῦ τῆς ὁμορφῆς, τῆς λαχταριστῆς, ὁ ἀδελφὸς μου εἶναι ὁ τελειότερος μύστης καὶ ὁ ὕμνητῆς.

— Τὸ βιβλίον τοῦ κ. Γιαννόλα εἶναι ἰδιόρρυθμη φιλοσοφικὴ μελέτη «τῶν κατὰ τὸν Ματσίνη ἀνθρωπίνων καθηκόντων». Γραμμένη σὲ γλώσσα μικτὴ, δίχως τόνους, φανερώνει τὴ διάθεση τοῦ συγγραφέα σὲ βιολογικὰς μελέτες, καὶ τὴν πίστη του στὶς βιολογικὰς ἀλήθειαι, πού μ' αὐτὰς «ὁ ἄνθρωπος ἐκπολιτιζόμενος, καθίσταται ἱκανὸς ὄχι μόνον νὰ ζῆ τίς σύχρονες κοινωνικὰς συνθήκας, ἀλλὰ καὶ κατάλληλα νὰ τίς μεταρρυθμίξει, ἔξομαλίζοντας ἔτσι τὴν ὁδὸν πού φέρει σὲ κατὰ μέλλοντι καὶ πιδὸ τέλειον κοινωνικὸ περιβάλλον».

— Ὁ καθηγητὴς Λουδοβίκος Ρουσεὶλ, μὲ μιὰ τοῦ σύντομη καὶ φροντισμένη μελέτη, χτυπᾷ τὴν ἔκθεσιν τῆς περιφρημῆς ἐπιτροπῆς τῶν Ὑπουργείων τοῦ χερουδρου κ. Ζαίμη, γιὰ τὴ δημοτικὴν γλώσσαν στὰ σχολεῖα. Ἀποδεικνύει μ' ἐπιχειρήματα ἐπιστημονικὰ καὶ ἀκαταγώνιστα πῶς 1) οἱ συντάχτες τῆς ἐκθεσεὶς δὲ γνωρίζουν καλὰ τὴ γλώσσαν πού κατακρίνουν, 2) οἱ συντάχτες δὲ ξαίρουν καλὰ τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, 3) Ἡ παιδαγωγικὴ τῶν συνταχτῶν εἶναι στενὴ κ' ἐπιπόλαιη, 4) οἱ συντάχτες δὲν ἔχουν τὸ καλλιτεχνικὸν καὶ φιλολογικὸν αἶσθημα, καὶ 5) οἱ συντάχτες δὲ ζοῦνε μὲς στὴν ἐποχὴ τους. Κοιρελιάζει ἔτσι ὅλη τὴν κοπιτὴ προσπάθειαν τῆς ἐπιτροπῆς νὰ κατηγορήσῃ τὴ δημοτικὴν μας, καὶ τελιώνει: «Ἡ Ἑλλάδα τώρα τελευταῖα παραστράτισε μγάμι ἀπὸ τὸ δρόμον τοῦ πολιτισμοῦ. Ὁ γυρισμὸς στὴν καθαρειούσα εἶναι «ἐνα στοιχεῖον τοῦ ξεπεσοῦ τῆς».

— Ὁ «Ἐκπαιδευτικὸς Ὀμιλοῦ τῆς Αἰγύπτου» κλοφόρησε ἓνα βιβλίον ἀπὸ 120 σελίδας, πού περιέχει τραγοῦδια δημοτικὰ, ἀνθολογημένα, γιὰ τὰ παιδιὰ. Ἀξέπαινη πολὺ ἡ τέτιν ἐργασία, τώρα μάλιστα πού τὸ συντηρητικὸν καὶ πωσοδρουμένο διανοητικὸν ρωμαίλιο κράτος, ἔκαμε νόμιον καὶ ἀπόλυτον τὴ λαϊκὴν γλώσσαν μας ἀπὸ τὰ σχολεῖα. Ἄς ἔρθῃ ἡ φαιτισμένη ἀντίδραση ἀπὸ παντοῦ, καὶ γλήγορα ὁ λαὸς θὰ σηκωθεί νὰ ζητήσῃ τὰ δικαιώματα τῆς καταπατημένης του γλώσσας.

— Ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρην μᾶς στάλθηκε ἓνα περιεργον βιβλίον μὲ τὸν τίτλον «Δεβαντισμοί». Ὁμολογοῦμε πῶς δὲν μπορέσαμε νὰ προχωρήσομε περισσότερο ἀπὸ τὴ σελίδα 52. Ἀπὸ ὅ,τι μπορέσαμε νὰ κατατά-

βοιμ, πρόκειται για κάποιο ταξίδι μιλς κόρης Έλλη-
νίδας, Ρουμοϊνας, κι από μητέρα Άγγλίδα, που
φεύγει από τη Μασσαλία και πηγαίνει στο Κάιρο, ο-
που κι άρραβωνιάζεται. Στο βιβλίο περιγράφονται
οι έντυπώσεις της κόρης από το ταξίδι, από τα αξιο-
θέατα της Αιγύπτου και αξιοπερίεργα της Αιγυ-
πιακής κοινωνίας. Μά το πιο αξιοπερίεργο είναι η
γλώσσα του βιβλίου, που δικαιολογεί τέλεια και τον
τίτλο του. Άρπάζουμε τυχαία τιάκλουθα μαργαριτά-
ρια, που φαίνεται θά έχουνε σκέψη και με τη μιχτή
καταγωγή της συγγραφέας: «Τών ευπορούντων
οικογενειών, — βγήκε πιά η άποβάθρα, — το πα-
τερδι, — άμνόνουνταν, — τών καρέκλων, — θέβατα
της έπιτυχίας της, — επικαλούσανε, — Σόμαρα και
γόμαρα, — όφιστούνταν, — τών μετανάστων». Το
βιβλίο τελιώνει με την άκόλουθη σκέψη, που δείχνει
πως αυτή που τόγραψε κάτι θέλει: τύπελόγισα ότι
κάθε κόκκος της άμμάδικης χώρας, Ισοδυναμούσε με
μιά ρανίδα αίματος, ΑΥΤΩΝΩΝ ΠΟΥΧΑΝΕ ΧΥΣΕΙ ΚΟΚ-
ΚΙΝΟ ΎΔΡΩΤΑ ΓΙΑ ΝΑ ΞΕΣΦΑΛΙΣΟΥΝΕ ΤΗΝ ΤΩΡΙΝΗ ΤΗΣ
ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑ (της Αιγύπτου, δηλαδή)». Πολύ σωστά.

ΞΕΝΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

‘Ο πόλεμος και «η επιστροφή του ‘Οδυσέα». —
Τέχνη και αισθητική. — Οι επιστολές της
Ρόζας Λούξεμπουργκ.

— Ένα μικρό, χαριτωμένο βιβλιαράκι, του κ.
Βαλιού-Μπαίς, έβγαλε ο έκδοτικός οίκος Άλμπαϊν-
Μισέλ. Η «Επιστροφή του ‘Οδυσέα» είναι μιά τρα-
γική ιστορία, γραμμένη με τόση χάρη, με τόσο πε-
ρίσσιο γαλλικό πνεύμα, που άπορεί κανείς και σκέ-
φεται μήπως ο συγγραφέας θέλει να μās κοροϊδέψει
για τη συγκίνηση και τη συμπάθεια που αιστανόμα-
στε για τους ήρωές του. Είναι η ιστορία ενός στρα-
τιώτη, που γυρίζοντας από το μέτωπο, σαν τέλωσε
ο πόλεμος, βρίσκει το σπίτι του έρημο, τη γυναί-
κα του φευγάτη, και πάνω απ’ όλα την έχθρητα του
λογικού κόσμου που έκανε τις δουλιές του και που
γινόμισε τη σακκούλα του όταν αυτοί οι τρελοί ζούσαν
την πιο φριχτή ζωή κάτω από τις γερμανικές μπόμ-
πες.

— ‘Ο κ. Ζάκ Μπουλανζέ τύπωσε σ’ έναν τόμο όλα
τά χρονικά του στην «‘Οπινιόν», κάτω από τον
τίτλο «Μά η τέχνη είναι δύσκολη». Μπροστά μπρο-
στά στον τόμο αυτόνε ο κ. Μπουλανζέ κάνει μιά πε-
ρίεργη μελέτη για την αισθητική της σημερινής γαλ-
λικής κοινωνίας. «Ίσαμε σήμερα, γράφει, οι ιστορι-
κοί της φιλολογίας ταξινομούσαν τα έργα όχι σύμφω-
να με την κοινωνική τους αξία, μά σύμφωνα με την
αισθητική και φιλοσοφική αξία τους: τόσο, που η ι-
στορία της φιλολογίας είναι σκεδόν παρόμοια με μιά
ιστορία του κόσμου, που είναι η ιστορία μόνο των
μεγάλων ανθρώπων. Θα την ξαναβιώνανε, λέει, αν
ταξινομούσαν τα έργα σύμφωνα με την έπιτυχία
τους, λογαριάζοντας όχι πιά τις χρονολογίες στις ο-
ποίες γράφτηκαν τα βιβλία, μά τις χρονολογίες στις
όποιες άρχισαν να έξασκούνε την έπιρροή τους. Τα
ρομάντζα του Σταντάλ λ. χ. μείνανε άγνωστα ίσαμε
την τρίτη δημοκρατία. Αναλώνοντας τον αΜπελ-

φεγκορ» του Ζυλιέν Μπεντά, ο κ. Μπουλανζέ συμπε-
ραίνει πως η σημερινή γαλλική κοινωνία είναι ρο-
μαντική, και μάλιστα ύπερορμαντική.

— Στα «Cahiers du Travail» που εκδίδει ο κ. Μα-
τινέ, φάνηκαν οι επιστολές της Ρόζας Λούξεμπουργκ,
μεταφρασμένες από τα γερμανικά, από τον κ. Άλέξ.
Γκυγιέν. Παίρνουμε μερικές γραμμές συγκινητικές,
μ’ όλα τους την απλότητα.

«Είμαι ξεπλωμένη μέσα σ’ ένα σκοτεινό κελί, πά-
νω σ’ ένα στρώμα σκληρό σαν την πέτρα. Γύρω μου,
μέσα στη φυλακή, βασιλεύει μιά νεκρική σιγή, τοσο-
που νομίζω πως βρίσκουμαι σε τάφο. Η άντανάκλαση
της λάμπας, που φέγγει όλονυχτίς μπρός στη φυλα-
κή, καθρεφτίζεται στο τάβάνι. Άπό καιρό σε καιρό
άκούγεται μακριά κάποιο τραίνο να περνά, η και πο-
λύ κοντά, κάτω από το παράθυρο, ο σκοπός να θήχει
και να κάνει μερικά άργα θήματα για να ξεμουδιά-
σει. ‘Ο άμμος τρίζει τόσο άπελπιστικά κάτω από τις
μπότες του, που μοιάζει σά να έκφραζε έτσι, μέσα
στη σκοτεινή και ύγρη νύχτα, ό,τι ύπάρχει άπελι-
μένο μέσα στη ζωή, χωρίς καμιά σωτηρία. Είμαι
ξεπλωμένη, μόνη μου, τυλιγμένη μέσα στις σκοτει-
νές πτυχές της νύχτας, της στενοχώριας, της αίχμα-
λωσίας, κι ώστόσο η καρδιά μου χτυπά από μιά άκα-
τανόγη έσωτερική χαρά, από μιά χαρά νέα για μέ-
να, σά να περπατώ σ’ ένα άνθισμένο λιβάδι μ’ έναν
ήλιο γελαστό. Και χαμογελώ στη ζωή από τη σκοτει-
νιά της φυλακής μου, σά να κατέχω ένα μαγικό μυ-
στικό με το όποιο ό,τι ύπάρχει κακό και θλιβερό να
γίνεται χαρά κ’ ευτυχία. Άδικα ζητώ να δικαιολο-
γήσω μιά παρόμοια χαρά, μά δε βρίσκω τίποτα, και
μένω μόνο με την έκπληξη. Μου φαίνεται πως το
μυστικό δέν είναι τίποτ’ άλλο από την ίδια τη ζωή.
Το βαθύ σκοτάδι της νύχτας είναι όμορφο και μαλα-
κό, σά βελούδο, όταν ξαίρει κανείς να το κοιτάζει.
Και στο τρίξιμο του όγρου άμμου, κάτω από τα άρ-
γά και βαρεία θήματα του σκοπού, η ζωή τραγουδά
για κείνον που ξαίρει να την άκουει». Πάνω σ’ αυτές
τις επιστολές ο κ. Λέων Μπαϊζάλζέ γράφει στα
«Cahiers idealistes»:

«Κοιτάζω το γιομάτο θέληση μέτωπο της Ρόζας,
τά όμορφα μάτια, την κυρτή της μύτη, το έκφραστι-
κό και θαρρετό στόμα, κ’ η σκέψη μου δέν πηγαίνει
στο ό,τι γίνηκαν δι’ αυτά κάτω από τα χτυπήματα
των δολοφόνων, μιάς άλλωκερης όπλισμένης μάζας μέ-
σα στους διάδρομους ενός ξενοδοχείου, ενάντια μιάς
λεπτύς γυναίκας, χωρίς άλλα όπλα έξόν την έσωτερική
της δύναμη: γιατί είναι ζωντανή μπροστά μας, σε
μιά ζωή, που εύκολα ξεπερνά το θάνατο. Κι αυτή η
γυναίκα ρήχτηκε στη φυλακή, σαν ένα πρόσωπο έπι-
κίντυνο για την κοινωνία, γιατί την παραμονή ενός
φοβερού έγκλήματος φώναζε: «άν τολμήσουνε να
μάς κάνουνε να σηκώσουνε δολοφονικό χέρι ενάντια
των άδερφών μας, της Γαλλίας η όποιου άλλου τόπου,
θά πούμε άποφασιστικά: ‘Όχι, αυτό, ποτέ!» Άφού
τέλωσε την ποινή της, ρήχτηκε μέσα σ’ ένα φρούριο,
και δέν έχει πιά παρά μερικά βιβλία και μερικές εί-
κόνες στον τοίχο, για να ξεχνά τη μοναξιά. ‘Ο άπέ-
ραντος κόσμος, από τις αγές του ως τα δειλινά του,
περιορίστηκε τώρα γι’ αυτή σ’ ένα μικρό μπαξεδάκι
της φυλακής...»